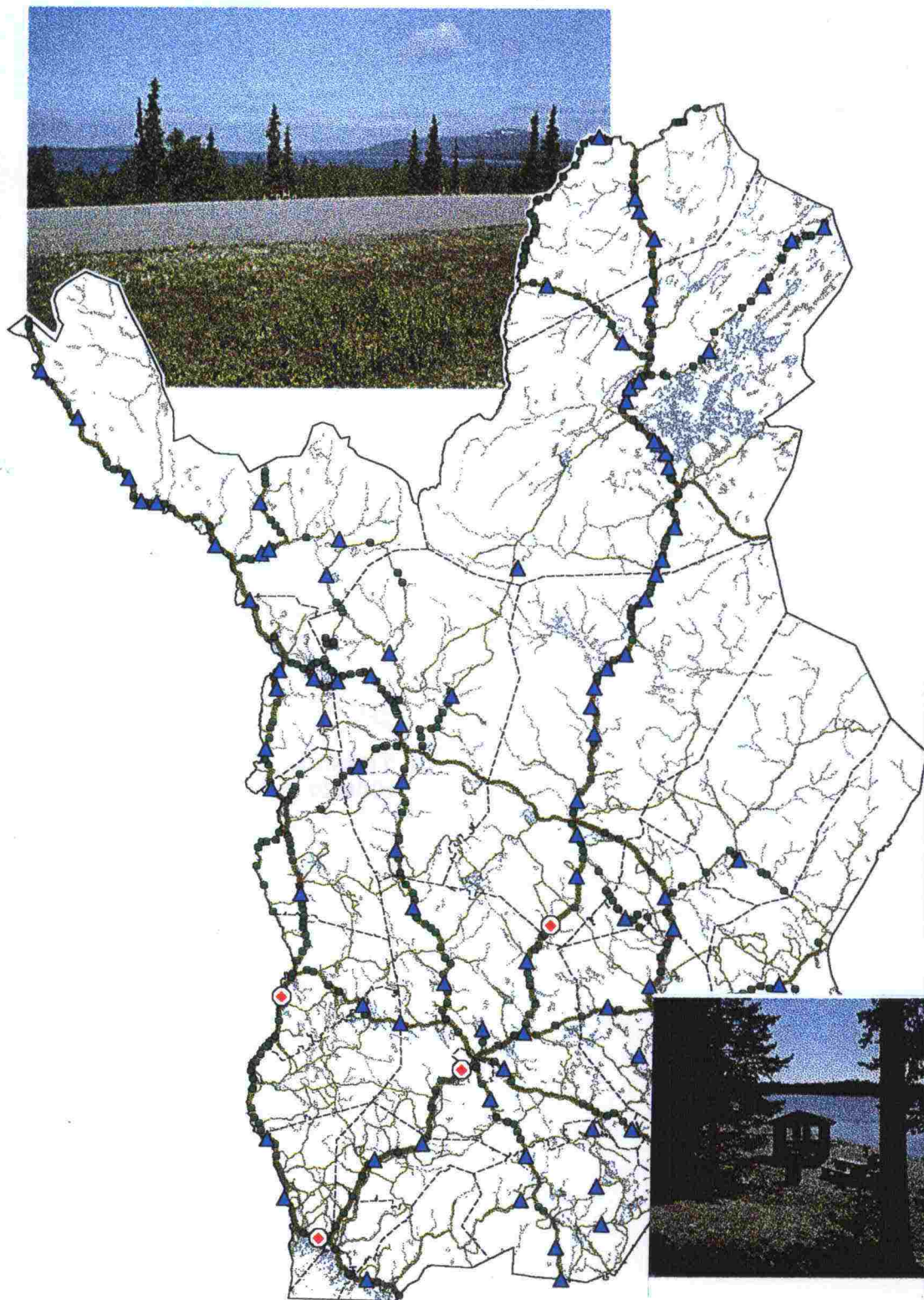

2070 0888

Tielaitos

Tienvarsipalveluiden kehittämissuunnitelma

Joulukuu
1997

Lapin tiepiiri

08 TIEL/LAP

ESIPUHE

Tielaitoksen valtakunnallisena tavoitteena on rakentaa tienvarsipalvelujen verkosto, joka palvelee tienkäyttäjiä riippumatta siitä, onko palvelujen tarjoaja yksityinen vai julkinen tahon. Kansainvälisen liikenteen ja mm. matkailun haasteisiin vastaaminen vaatii entistä toimivampia ratkaisuja ja yhteistoiminnan muotoja niin viranomaistahojen kuin myös yksityisen sektorin toimijoiden välillä. Paikalliset olosuhteet on aina otettava huomioon tienvarsipalveluiden suunnittelussa. Tämän suunnitelman lähtökohtana ovat Lapin olosuhteet, joille luonteenomaisia ovat pitkät välimatkat ja harvat yksityiset palvelut. Tämän lisäksi Lapin tienvarsipalveluiden suunnittelussa tulee ottaa huomioon matkailun asema poikkeuksellisen merkittävänä elinkeinona, jonka toimintaedellytyksiä hyvätaoiset tienvarsipalvelut voivat omalta osaltaan edistää.

Kehittämissuunnitelman on laatinut Lapin tiepiirin toimeksiannosta Oulun Viatek Oy. Työryhmään ovat kuuluneet Lapin tiepiiristä tieinsinööri Raimo Raatikainen ja tarkastaja Eira Järviluoma. Työryhmän yhteyshenkilöinä ovat toimineet Teuvo Kela Tielaitokselta, Jorma Sankala Lapin matkailuasianeuvottelukunnasta, Suvi Nenonen Lapin ympäristökeskuksesta ja Pentti Merkkiniemi Lapin liitosta. Oulun Viatek Oy:ssä työn on laatinut FL Timo Halme. Työhön on osallistunut alikonsulttina FK Kimmo Vähäyylkkä. Työssä ovat olleet mukana myös maisema-arkkitehti Eeva-Liisa Härö ja DI Raija Huhtala Viatek Oy:stä. Ennakkoviitoitusta käsittelevän osan on laatinut Rkm Kari Rusi Oulun Viatek Oy:stä.

YHTEENVETO

Tievarsipalveluiden kehittämisen lähtökohtana ovat tienkäyttäjien tarpeet ja toiveet. Useiden selvityksien mukaan tienkäyttäjät pitävät tärkeinä levähdysalueiden siisteyttä ja riittävää perusvarustusta. Myös käymälöiden tulisi kuulua varustukseen ja niiden siisteyteen olisi kiinnitettävä huomiota. Matkailijat pitävät tärkeinä näiden lisäksi mm. viitoitusta nähtävyyksille, opastauluja ja kahviopalveluja. Raskaan liikenteen kannalta tilavat alueet, hyvät opaskartat ja selkeä viitoitus ovat tärkeitä liikenneturvallisuuden ohella.

Tienvarsipalvelut ovat tärkeitä *matkailulle*. *Kesämatkailun* kannalta hajautunut tienvarsipalveluiden verkosto on ihanteellinen ja levähdysalueiden tulisi sijaita maisemallisesti kauniilla paikoilla. *Talvimatkailun* kasvun myötä Lapin tärkeimpiin laskettelukeskuksiin johtavien tieyhteyksien varrella on kasvavaa kysyntää ympärivuotisille tienvarsipalveluille.

Lapin tiepiirin nykyiset tienvarsipalvelut inventoitiin konsultin ja tienpidontarkastajien toimesta kesällä 1997. Inventoinnissa kirjattiin ylös alueiden varustelutaso, varusteiden kunto ja alueen yleispiirteet. Inventointi ulotettiin koskemaan myös huoltoasemia ja polttoainetta myyviä kyläkauppoja sekä matkailupalveluyrityksiä. Tarkastelussa mukana olleiden teiden varsilla oli yhteensä 540 pysäköimis- ja levähdysaluetta, jotka olivat jakautuneet melko tasaisesti tieverkolle muutamia harvemman palvelutason yhteyksiä lukuunottamatta. Alueiden luokituskäytännössä oli kuitenkin eroja, sillä varustukseltaan samantasoisia alueita oli viitoitettu joko pysäköimisalueiksi tai levähdysalueiksi. Kaikkiaan levähdysalueiksi oli luokiteltu 72 aluetta ja pysäköimisalueiksi 468 aluetta. Alueiden palveluvarustus vaihteli tason mukaan. Esimerkiksi 102 alueelta löytyi kuivakäymälä. Lämpimällä WC:llä varustetut palvelut löytyivät neljältä alueelta. Pöytäpenkkiyhdistelmiä oli 152 alueella. Avogrilleja tai grillikatoksia oli 32 alueella ja jäteastia 252 alueella. Kokonaan ilman varustusta oli 116 pysäköimisaluetta. Levähdys- ja pysäköimisalueilla oli oheispalveluina yhteensä 23 kioskia tai myyntikojua.

Tienvarsipalveluiden kehittämissuunnitelma *tukeutuu* Lapin nykyisin kattavaan verkostoon. Suunnitelman tavoitteena on *täydentää* nykyistä verkostoa ja *valita edustavimmat alueet kehittämiskohteiksi*.

Lappiin esitetään perustettavaksi muutamia uusia alueita ja nykyistä levähdysalueluokitusta *selkeytetään*. Suunnitelman mukaan Lappiin perustetaan yksi palvelualueen levähdysalue ja 32 aluetta luokitellaan levähdysalueiksi. Levähdysalueiksi *luokitellaan* varustetasoltaan tähän luokkaan kuuluvien kuuden alueen lisäksi 22 aluetta, joilla on luontoon, harrastusmahdollisuuksiin tai paikallishistoriaan liittyviä arvoja. Lapin alueelta on valittu seitsemän aluetta, joilla Tielaitos ja Metsähallitus tai Metsäntutkimuslaitos voivat yhteistoiminnalla kohottaa alueiden tasoa. Näistä alueista neljällä on niin suuria luontoarvoja, että ne voidaan luokitella levähdysalueiksi.

Uusista lämpimällä WC:llä varustetuista alueista kaksi toteutetaan nykyisen alueen tason noston kautta ja yksi rakennetaan kokonaan uudelleen. Lämpimällä WC:llä varustettuja alueita on suunnitelmassa yhteensä seitsemän, joista tosin yksi jää syrjään liikennevirroista

moottoritien valmistuttua. Uusia kuivakäymälällä varustettuja alueita esitetään rakennettavaksi 11. Näistä alueista kuusi voidaan luokitella luontoarvojensa tai toiminnallisilla perusteilla levähdysalueiksi.

Pääpaino tienvarsipalveluiden kehittämisessä ja varustuksen täydentämisestä kohdistuu edellä mainittuihin kohteisiin. Nykyisen verkoston muut osat pyritään pitämään pääsääntöisesti nykytasolla. Tason laskua tai poistoa esitetään 13 kuivakäymälällä varustetulle alueelle.

Tienvarsipalveluiden kehittämisen tavoitteena on *tukea ja muodostaa saumaton kokonaisuus* olemassa olevan *yksityisen palvelutarjonnan* (huoltamot ja matkailupalvelut) kanssa. Suunnitelman yhtenä keskeisenä lähtökohtana on se, että joillakin yhteysväleillä (esim. Kemi – Rovaniemi) tukeudutaan selvästi olemassa olevaan yksityiseen palvelutarjontaan, jota Tielaitoksen alueet vain täydentävät. Niillä tiejaksoilla, joilla ei ole yksityisiä palveluita, on Tielaitoksen rooli tienvarsipalveluiden tuottajana ensisijainen.

Suunnitelman kokonaiskustannukset ovat vuosille 1998-2003 3,7 milj. mk ja vuosille 2004 – 2010 3,85 milj. mk kehitettävien kohteiden osalta. Muun verkoston ylläpitokustannukset ovat noin 150 000 mk vuoteen 2003 mennessä ja 270 000 mk sen jälkeen vuosille 2004-2010.

Sisällysluettelo:

	Sivu:
Esipuhe	
Yhteenvedo	
1. Johdanto	5
1.1 Yleistä tienvarsipalveluista	5
1.2 Matkailu Lapissa ja tienvarsipalvelut	5
1.3 Tienkäyttäjien mielipiteitä tienvarsipalveluiden kehittämisestä	12
1.4 Kehittämissuunnitelman tavoitteet	13
2. Nykyiset tienvarsipalvelut	14
2.1 Levähdys- ja pysäköimisalueiden inventointitulokset	14
2.2 Huoltamoasemat ja kyläkaupat	16
2.3 Matkailupalveluyritykset ja levähdysalueiden oheispalvelut	17
2.4 Opaskartat	18
2.5 Kuntiin suunnatun kyselyn tuloksia	18
3. Suunnitteluperiaatteet	19
3.1 Tienvarsipalveluiden luokitus	19
3.2 Tienvarsipalveluiden tiheys	20
3.3 Ympäristö ja maisemat	21
3.4 Varustus	22
3.5 Opaskartat ja kuntien informaatio	23
3.6 Kaupalliset tienvarsipalvelut ja levähdysalueiden myyntitoiminta	26
3.7 Viitoitus	27
4. Kehittämissuunnitelma	29
4.1 Levähdys- ja pysäköimisalueet	29
4.2 Paikalliseen yritystoimintaan tukeutuvat yhteysvälit	31
4.3 Opaskartat	32
4.4 Kaupalliset palvelut levähdys- ja pysäköimisalueilla	32
5. Toteuttamisohjelma	33
5.1 Lähivuosien kohteet	33
5.2 Toimenpideohjelma vuoden 2000 jälkeen	33
5.3 Ehdotus huoltoasemien ja levähdysalueiden ennakkoviitoituksesta vt 4:llä välillä Rovaniemi - Ivalo	39

Liitteet

1. JOHDANTO

1.1 Yleistä tienvarsipalveluista

Tielaitoksen valtakunnallisena tavoitteena on rakentaa tienvarsipalvelujen verkosto, joka palvelee tienkäyttäjiä riippumatta siitä, onko palvelujen tarjoaja yksityinen vai julkinen taho. Kansainvälisen liikenteen ja mm. matkailun haasteisiin vastaaminen vaativat entistä toimivampia ratkaisuja ja yhteistoiminnan muotoja niin viranomaistahojen kuin myös yksityisen sektorin toimijoiden välillä. Kehittämistavoitteena mainitaan myös, että levähdysalueiden määrää vähennetään, mutta jäljelle jäävien alueiden tasoa nostetaan. Tavoitteiksi on kirjattu myös yhteistyön kehittäminen yrittäjien kanssa, tasovaatimusten nosto ja viitoituksen parantaminen. Levähdysalueita kehitetään ensisijaisesti pitkämatkaisen liikenteen käyttämällä reiteillä. Muilla reiteillä palveluita kehitetään paikallisten tarpeiden mukaan.

Paikalliset olosuhteet on otettava huomioon tienvarsipalveluiden suunnittelussa. Lapissa välimatkat ovat pitkiä ja yksityisiä palveluita on harvassa. Matkailu on Lapissa poikkeuksellisen merkittävä elinkeino ja sen tarpeiden huomioiminen on otettava myös suunnittelun lähtökohdaksi. Luontoon ja ympäristöön tulee Lapissa kiinnittää erityistä huomiota, koska luonto on herkästi haavoittuva, mutta samalla se tarjoaa kauniita maisemia ja mielenkiintoisia paikallisia nähtävyyksiä ympäri Lappia.

1.2 Matkailu Lapissa ja tienvarsipalvelut

Lapin matkailun kehitys

Lapin matkailulliset perinteet ulottuvat sotaa edeltävään aikaan, jolloin Lappiin rakennettiin ensimmäiset matkustajakodit ja matkailuhotellit. Kulkuyhteydet olivat tuolloin vielä melko huonot ja matkailijamäärät vähäisiä. Sodan jälkeen matkailun kehittymistä hidasti sodan vaurioiden korjaaminen. Kaupunkimatkailu oli tuolloin vielä varsin hiljaista ja suuntautui vain suurimpiin keskuksiin. Vapaa-ajan lisääntyminen ja kohonnut elintaso lisäsivät kuitenkin matkailijoiden kiinnostusta nopeasti myös Lappia kohtaan. Ulkomaalaisista Lapissa matkaili eniten saksalaisia ja pohjoismaalaisia.

Matkailuun liittyvä rakentaminen oli Lapissa erityisen voimakasta 1970-luvun lopulla ja 1980-luvulla. Tuntureille raivattiin uusia laskettelurinteitä. Tunturien juurille ja rinteille sekä vesistöjen varsille rakennettiin lomakylä. Luonnon läheisyyteen muodostui täyden palvelun "lomakaupunkeja", kuten Saariselän alue. Yhä useampi lappilainen asukas saa nykyisin pääasiallisen toimeentulonsa matkailusta tai matkailuun liittyvästä elinkeinosta. Myös kuntien imagon kannalta on ollut erityisen tärkeää panostaa matkailuelinkeinoihin ja muuhun palvelutoimintaan.

Lamakausi 1990-luvun alussa toi notkahduksen kasvaviin matkailijamääriin, jonka jälkeen matkailijamäärät Lapissa ovat vaihdelleet. Viime vuosina trendi on ollut aleneva yöpymisien määrällä mitattuna (taulukko 1.2a). Nykyisin matkailijat hankkivat yhä enemmän valmiiksi suunniteltuja pakettimatkoja, joissa keskitytään muutama harrastusmuotoon. *Elämys- ja seikkailuluontoisten* matkapalvelupakettien kysyntä on kasvanut myös hyvin voimakkaasti. Erityisesti ulkomaalaiset suosivat ohjelmallisia pakettimatkoja, joissa kaikki järjestelytoimet jäävät matkanjärjestäjän huolehdittaviksi. Erittäin suosittuja ovat myös vuokrattavat lomamökit tai lomaosakkeet, joissa on nykyisin jopa omakotitaloa vastaava varustetaso (vapaa-ajan asuntoja on Lapissa noin 22 000 kpl). Lapin ainutlaatuinen luonto ja vuodenaikojen jyrkkä vaihtelu ovat kuitenkin säilyttäneet paikkansa Lapin matkailun vetovoimaisimpina tekijöinä. Matkailun koulutus- ja tutkimuskeskuksen v. 1993 teettämän selvityksen mukaan lähes puolet matkailijoista tulee Lappiin *ainutlaatuisen luonnon ja Lapin eksotiikan* vuoksi. Seuraavaksi suosituimpia syitä ovat *harrastusmahdollisuudet*, sukulaiset ja tuttavat tai matka Norjaan ja Ruotsiin.

Taulukko 1.2a. Yöpymiset majoitusliikkeissä vuosina 1990-1996 (1000 kpl) (Tilastokeskus).

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
<i>Lappi</i>	<i>1 514</i>	<i>1 481</i>	<i>1 459</i>	<i>1 544</i>	<i>1 564</i>	<i>1 469</i>	<i>1 406</i>

Kesä- ja talvimatkailu

Matkailijoiden kokonaiskävijämäärät olivat vuosina 1993-1996 Lapissa Uudenmaan, Pirkanmaan ja Päijät-Hämeen jälkeen maan neljänneksi suurimmat ja väkilukuun suhteutettuna ylivoimaisesti suurimmat. Selviä kausihuippuja Lapissa oli myös useampia kuin muualla maassa. Pitkästä talvesta johtuen kesä- ja talvimatkailijoiden määrät ovat Lapissa lähes samansuuruiset, mutta kuukausittaisissa kävijämäärissä on toki suuria eroja. Talvimatkailu tuo kuitenkin enemmän rahaa matkailuelinkeinoon kuin kesämatkailu, koska matkailijat viipyvät paikkakunnalla pidempään ja käyttävät enemmän paikkakunnan palveluita.

Kesämatkailun huippu ajoittuu juhannuksen jälkeisiin viikkoihin. Matkailusesongin huippu näkyy erityisesti leirintäalueilla ja lomamökeissä, hotellimajoitusten määrät sen sijaan jakautuvat tasaisemmin koko vuodelle. Juhannuksen aikaan myös ulkomaisten turistien määrät ovat suurimmillaan, kun keskieurooppalaiset matkailijat saapuvat. Heinäkuun loppupuolelta syyskuulle matkailijamäärät pysyvät vielä melko suurina lomakauden loppuun saakka. Lokakuussa ruska-ajan jälkeen matkailijamäärät kääntyvät selvään laskuun. Selkeä piirre 1990-luvulla Lapin kesämatkailussa on ollut asuntovaunu- ja asuntoautomatkailun lisääntyminen.

Kesämatkailu on luonteeltaan kiertomatkailua, jossa matkailuelämyksiä haetaan liikkumalla kohteesta toiseen ja tällöin reitistä itsestään saattaa tulla vetovoimatekijä. Lähes 90 prosenttia kesämatkoista tehdään autolla ja majoitus tapahtuu useimmiten ilman ennakkovarausta. Kesämatkailun kannalta hajautunut tienvarsipalveluiden verkosto on ihanteellinen ja levähdysalueiden tulee sijaita maisemallisesti hyvillä paikoilla. Lisäksi erilaiset

levähdysalueen tuntumassa olevat nähtävyydet ym. ovat matkailun kannalta merkittäviä paikalliskohteita. Koska Lapissa huoltoasema- ja muu palveluverkko on harva, täytyy jätteiden keräyspisteitä ja wc-palveluja olla riittävän tiheästi tieverkon varrella.

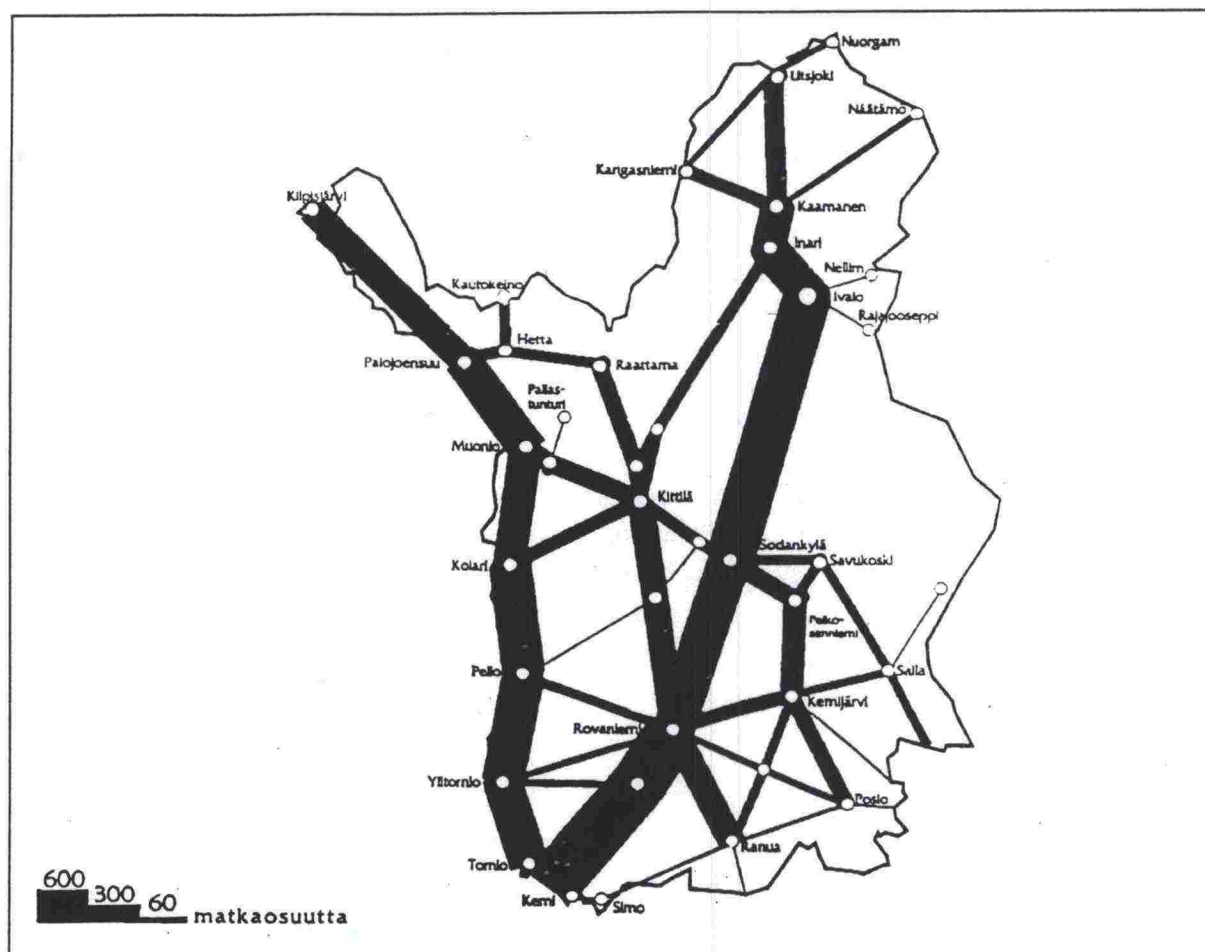
Talvimatkailu muodostaa muutamia selviä huippukohtia joulun, hiihtolomien ja pääsiäisen aikaan. Joulumatkailu on lisääntynyt Lapissa voimakkaasti, kun perinteiselle kotijoululle on haettu vaihtoehtoa lomamökeistä ja matkailukeskuksista. Myös ulkomaisille matkailijoille markkinoitujen joululentojen määrä on lisääntynyt huomattavasti. Joulunajan lisäksi matkailijoita saapuu ulkomailta mm. kaamos- ja revontulimatkoille. Tammikuussa ja helmikuun alussa on hiljaisempaa ennen Etelä-Suomen hiihtolomakauden alkamista, jolloin matkailijamäärät kasvavat Lapissa räjähdysmäisesti. Loppupalvi on matkailullisesti tasaisempaa pääsiäisen huippua lukuunottamatta.

Talvimatkailu on luonteeltaan kohdematkailua, jossa matkailukohteeseen pyritään pääsemään mahdollisimman nopeasti ja edullisesti. Tätä kuvaakin hyvin se, että talvimatkailijoista lähes 40 prosenttia saapuu kohteeseen julkisilla kulkuvälineillä ja 80 prosentilla on ennakkovaraus majoituksesta. Talvimatkailun kannalta Lapin tärkeimpiin laskettelukeskuksiin johtavien tieyhteyksien varrelle sijoittuvien ympärivuotisten tienvarsipalveluiden kysyntä on kasvanut talvimatkailun kasvun myötä.

Matkailureitit

Raide- ja lentoliikenteen kehittymisestä huolimatta suurin osa matkailijoista ajaa Lappiin omalla autolla. Kesämatkailijoiden kohdalla omalla autolla matkustavien määrä on lähes 90 % kaikista matkailijoista ja talvellakin osuus on lähes 60 %. Maantieliikenteen suosion syinä ovat mahdollisuus poiketa reitin varrelta kiinnostavaan matkakohteeseen ja vapaus valita mielenkiintoisia matkareittejä.

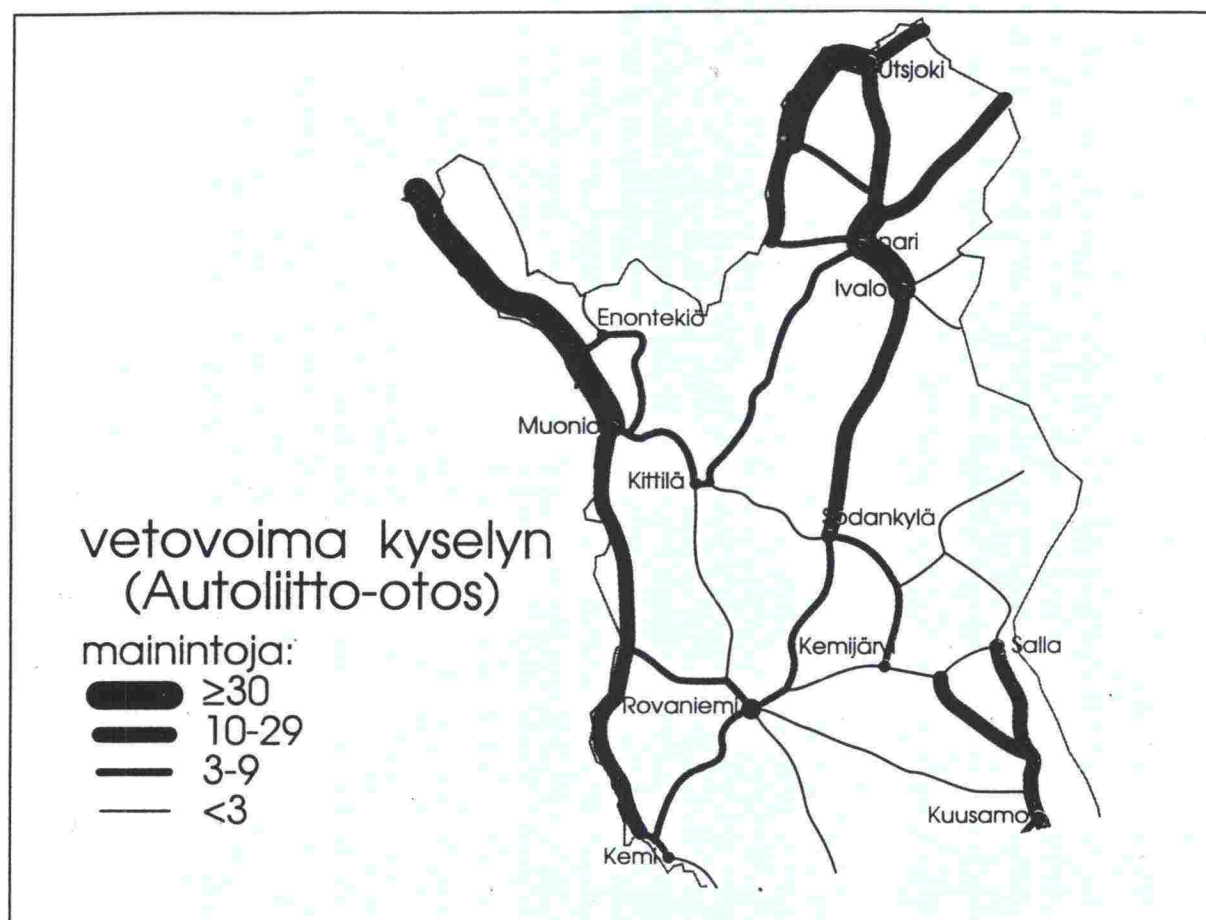
Kesämatkailureitteinä selvästi suosituimpia ovat matkailututkimuksen mukaan valtatie 4 Inariin ja edelleen Utsjoelle sekä länsirajaa seuraileva valtatie 21 Kilpisjärvelle. Molempia reittejä käytetään myös matkustettaessa Pohjois-Norjaan. Varsin runsaasti käytetään myös Rovaniemen ja Kittilän välistä, Levitunturille johtavaa reittiä (kt 79). Kartassa 1 on esitetty Lapin matkailututkimukseen (1992) perustuvat merkittävimmät kesämatkailureitit.

Kartta 1. Lapin kesämatkailureitit 1991 (Lähde: Lapin matkailututkimus 1992).

Tielaitoksen vuonna 1991 teettämän Autoliiton ja SF-Caravan ry:n jäsenille kyselyn mukaan Lapin vetovoimaisimpia tieosuuksia olivat Tenojokivarrentie (Utsjoki - Karigasniemi), Käsivarrentie (Muonio - Kilpisjärvi) ja valtatie 4 välillä Ivalo - Inari (Kartta 2). Tielaitoksen matkailutieluokituksen mukaan Kuusamosta Kemijärven, Sodankylän ja Inarin kautta Utsjoelle johtava tieyhteys kuuluu osana valtakunnalliseen matkailutiehen (Suomitie I). Käsivarrentie välillä Oulu - Kilpisjärvi on valtakunnallisten matkailuteiden II ja III yhteinen osuus. Suomitiet johtavat matkailullisesti tärkeisiin paikkoihin ja niiden varrella on matkailullisesti kiinnostavia kohteita. Saman kyselyn mukaan tienvarsipalveluista pidetään tärkeinä viitoitusta nähtävyyksille, WC-palveluita, opaskarttoja ja jätteiden talteen ottoa sekä kahvioita.

Tärkeimpien kesämatkailureittien ja vetovoimaisimpien teiden kehittäminen edellyttää kattavaa tienvarsipalveluverkostoa. Käytännössä valtaosa matkailijavirroista liikkuu ns. rutiinireittejä pitkin (vt 4, vt 21) ja hakeutuu sitten ehkä vetovoimaisimmille reiteille. Tulevaisuudessa on ennakoitu yksilöllisen ja elämyksiin perustuvan matkailun lisääntyvän ja sen voi olettaa kohdentuvan em. vetovoimaisimmille reiteille.

Kartta 2. Matkailullisesti merkittävät tieosuudet Lapissa (Lähde: Vuoristo 1992).

Uutena matkailualueena on noussut nopeasti esille Tornionjokilaakso, jossa kalastusmatkailu on kasvanut voimakkaasti muutaman viime vuoden. Onkin todennäköistä, että alueen suosio kasvaa edelleen, mikäli kalastussäädökset merialueilla säilyvät nykyisenkaltaisina. Toinen uusi matkailu- ja kuljetusreitti syntyy Kelloسلän raja-aseman rakentamisen myötä Kuolaan suuntautuvan liikenteen keskittyessä yhä enemmän tälle reitille.

Lapin tärkeimmät matkakohteet

Lapin alueella on useita valtakunnallisesti tunnettuja matkakohteita, joiden kävijämäärät ovat vuosittain useita kymmeniä tuhansia. Matkailunedistämiskeskus on seurannut matkakohteiden kävijämääriä vuodesta 1985 lähtien vuosittain. Matkakohdeluettelosta puuttuvat laskettelu- ja hiihtokeskukset.

Taulukko 1.2b. Lapin rekisteröidyiltä kävijämäärältään suurimmat matkakohdetta (Lähde: Matkailun edistämiskeskus, matkailukohteiden kävijämäärät 1996, Metla, Metsähallitus).

Matkailukohde	Kunta	1993	1994	1995	1996
Joulupukin pajakylä	Rovaniemen Mlk	303 100	315 500	297 300	350 000
Kemin lumilinna	Kemi				273 000
Pentik-pysäkki Oy	Pello	132 600		132 600	136 600
Murrr-murrr-linna	Ranua	91 080	80 000	105 000	105 400
Arktikum	Rovaniemi	96 088	133 904	107 474	81 287
Ranuan eläinpuisto	Ranua	74 879	70 888	85 020	74 508
Tankavaaran kultakylä	Sodankylä	79 900	77 300	80 300	66 200
Kemin taidemuseo	Kemi	51 889	53 573	66 519	64 342
Metsäh. palvelup. Etiäinen	Rovaniemen Mlk	76 396	96 921	65 073	58 077
Matkailujäänmurt. Sampo	Kemi	30 200	30 650	1 900	33 010
Jutajaiset	Rovaniemi	20 000	12 500	22 500	28 500
Tunturilapin luontokeskus	Enontekiö		20 535	24 585	25 099
Kultamuseo	Sodankylä	33 160	33 536	27 371	22 797
Koilliskairan luontokeskus	Sodankylä	22 177	27 052	24 744	22 704
Aineen taidemuseo	Tornio	26 254	24 007	21 011	22 184
Saamelaismuseum	Inari	43 218	34 761	26 606	21 447
Reidar Särestöniemi-taidem.	Kittilä	22 736	21 140	21 689	20 051
Kemin jalokivigalleria	Kemi	24 400	7 577	14 177	18 774
Sodankylän elokuvajuhlat	Sodankylä	16 500	18 000	18 500	18 500
Rovaniemen taidemuseo	Rovaniemi	12 677	13 893	15 746	14 117
UKK-puisto	Sodankylä, Savukoski,				200 000
Lemmenjoki	Inari, Kittilä				10 000
Pallas- ja Ounastunturi kp	Enontekiö, Kittilä, Muo				100 000
Pyhätunturi kp	Pelkosenniemi, Kemij				40 000
Malla lp	Enontekiö				4 500
Oulanka kp	Salla, (Kuusamo)				100 000

Matkailukohteiden luokituksen mukaan eniten matkailijoita käy tienvarsikohteissa ja myymälöissä, jollaisiksi voidaan luokitella mm. Joulupukin pajakylä, Pentik-pysäkki Oy ja Murrr-murrr-linna. Nämä kohteet ovat helposti saavutettavissa ja sopivat kaikenikäisille lomailijoille. Toiseksi suosituimman ryhmän muodostavat perhe- ja harrastuskohteet, kuten Kemin lumilinna. Lähes yhtä paljon kävijöitä on erilaisissa museoissa, joita Lapissa on yllättävän runsaasti. Voimakkaimmin matkailijamäärät ovat kuitenkin kasvaneet tiede- ja opetuskohteissa. Myös Lapin kansallispuistot vetävät suuria matkailijamääriä.

Koti- ja ulkomaiset matkailijat

Noin joka viides matkailija saapuu Lappiin ulkomailta. Erityisesti keskieuropalaiset tulevat hakemaan Lapista luonnon tarjoamia elämyksiä: saasteettomuutta, luonnon rauhaa, väljyyttä ja muita erämaaluonnon tarjoamia kokemuksia. Yhä useammat ulkomaiset matkailijat painottavat ympäristötekijöitä valittaessa matkakohdetta. Talvella kotimaisten matkailijoiden osuus on vielä selvästi suurempi kuin kesällä.

Kotimaan matkailijoista selvästi suurin osa tulee eteläisimmästä Suomesta – entisistä Uudenmaan sekä Turun ja Porin lääneistä. Erityisesti talvimatkailun kohdalla pääkaupunkiseudulla asuvien osuus koko matkailijamäärästä korostuu. Oulun ja Lapin lääneissä asuvien osuudet ovat seuraavaksi suurimmat, sen sijaan itäsuomalaisten osuus on hyvin pieni. Kotimainen matkailu suuntautuu voimakkaimmin Pohjois-Lappiin, erityisesti Saariselän alueelle sekä Länsi-Lapin matkailukeskuksiin ja käsivarren alueelle. Kotimaan matkailijat käyttävät majoitusmuotonaan selvästi ulkomaalaisia useammin matkailuautoja ja asuntovaunuja.

Ulkomaalaisia matkailijoita näkyy Lapin lomakeskuksissa, patikointireiteillä ja lomakylissä selvästi eniten keskikesällä. Erityisesti juhannuksen aikana ulkomaisia matkailijoita on runsaasti. Suurin osa ulkomaalaisista matkailijoista on edelleen saksalaisia, vaikka muiden kansalaisuuksien, mm. venäläisten ja japanilaisten määrät ovat nopeasti kasvamassa. Ulkomaalaisten mieltymyksissä Lapin matkailuun on suuria eroja. Keskieurooppalaiset hakevat luonnonrauhaa ja väljyyttä, japanilaiset ja eteläeurooppalaiset taas ovat kiinnostuneimpia elämyksistä ja Lapin eksotiikasta. Pohjoismaalaisilla, erityisesti ruotsalaisilla, suurimpana matkan syynä ovat Lapissa asuvat sukulaiset ja tuttavat. Myös matkan ajankohdassa on eri kansalaisuuksien välillä huomattavia eroja. Lapin seutukaavaliiton teettämän selvityksen mukaan kesämatkailijoiden kotiseutu on useimmin Keski-Eurooppa. Iso-Britanniasta, Yhdysvalloista ja Japanista kotoisin olevat suosivat taas joului- ja kaamosajan matkailua, jonka suosio on viime vuosina kasvanut räjähdysmäisesti.

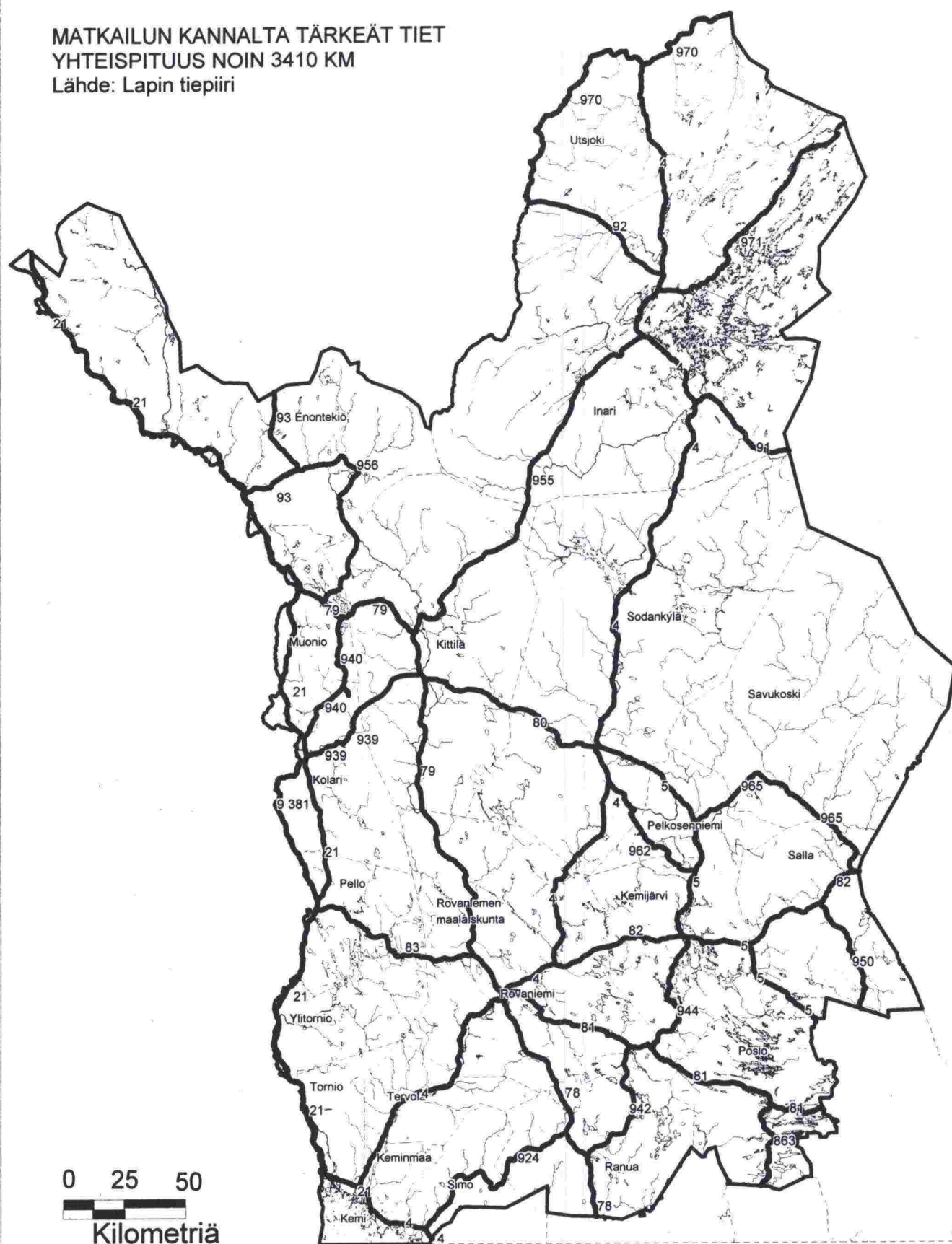
Taulukko 1.2c. Yöpymiset asuinmaan mukaan Lapissa vuonna 1996 (1000 kpl).

	Kotim.	Ulkom.	Saksa	Norja	Venäjä	Iso-Br.	Japani	Alankom	Sveitsi	Ruotsi
Suomi	10 728	3 285	512	138	455	224	119	109	88	541
Lappi	1 005	401	135	29	26	23	22	19	19	18

Ulkomaalaiset majoittuvat selvästi kahdelle seudulle: Saariselälle (Inari) ja Rovaniemelle. Suomalaisia useammin ulkomaalainen matkailija valitsee yöpymispaikakseen hotellin tai lomamökin ja matkat ovat yleensä ryhmämatkoja bussilla tai lentomatkoja kaupunkikohteeseen. Pakettimatkaan sisältyy ohjelmapalveluita, joista suosituimpia ovat luonto- ja veneretket, maastohiihto, poroajelut ja moottorikelkkailu. Ulkomaisista matkailijoista monet kulkevat Lapin kautta myös matkustaessaan Nordkappiin. Suurimpina kilpailijoina Lapin matkailun kanssa ovatkin Pohjois-Ruotsi ja Pohjois-Norja.

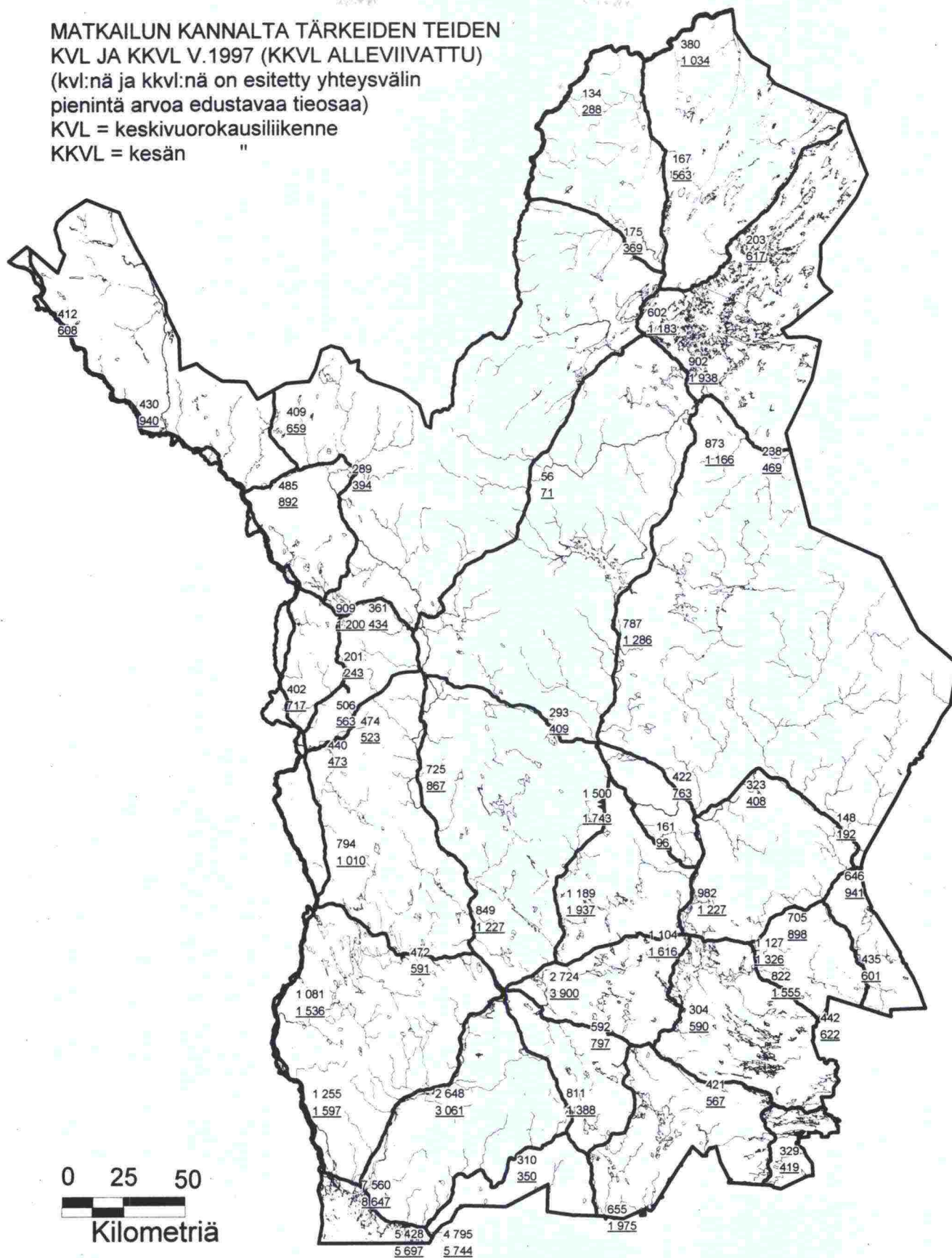
Asuntoautomatkailu näyttää lisääntyvän niin kotimaisten kuin ulkomaisten matkailijoiden piirissä. Tämä puolestaan lisää esimerkiksi kemiallisten WC:den tyhjennyspaikkojen tarvetta levähdysalueilla ja huoltamoilla. Ongelmaksi on joillain alueilla muodostunut luvaton yöpyminen levähdysalueilla, vaikka se on kiellettyä.

Lähde: Lapin tiepiiri

(kvl:nä ja kkvl:nä on esitetty yhteysvälin pienintä arvoa edustavaa tieosaa)

KKVL = kesän

1.3 Tienkäyttäjien mielipiteitä tienvarsipalveluiden kehittämisestä

Lapin tiepiirin asiakastytyväisyys selvityksen (1995) mukaan tienkäyttäjät pitivät tärkeänä, että levähdysalueet ovat siistejä ja että niiltä löytyy perusvarustus: pöytä, penkit ja jäteastioita. Myös käymälöiden pitäisi kuulua varustukseen ja niiden tulisi olla siistejä. Kemiallisen WC:n tyhjennysmahdollisuuksia pitäisi olla riittävästi, joskaan niitä ei tulisi joidenkin vastaajien mielestä sijoittaa levähdysalueille, vaan huoltamoiden yhteyteen. Levähdysalueiden tulisi lisäksi sijaita maisemallisesti hienoissa paikoissa.

Matkailijoiden mielipiteet olivat samoilla linjoilla muiden tienkäyttäjien kanssa, joskin opastuksia toivotaan useammalla kielellä. Oulun tiepiirin tienvarsipalveluiden kehittämissuunnitelman mukaan raskaan liikenteen (Kuorma-autoilijain Oulun lääninyhdistys) kannanotossa korostetaan tilavien levähdysalueiden tarvetta, WC-palveluiden riittävää määrää ja kuntoa. Useammalla alueella voisi olla myös valaistusta ja sähköpisteitä. Opaskarttojen tulisi olla selkeämpiä ja mahdollisesti valaistuja. Viitoitus tulisi asettaa selkeästi näkyviin ja olla aikaisemmin esillä. Kannanotossa korostetaan myös liikenneturvallisuudesta huolehtimista ja alueiden tulisikin sijaita sellaisilla paikoilla, joilla näkyvyys on hyvä.

Suomen matkailutiet – tutkimuksen tulokset ovat samansuuntaisia Lapin tiepiirin selvityksen kanssa. Tämän kyselyn mukaan matkailijat pitivät tärkeinä mm. viitoitusta nähtävyyksille, WC-palveluita, opastauluja, jätteiden talteenottoa ja kahviopalveluita.

Taulukko 1.3 Tärkeät tienvarsipalvelut Autoliiton ja SF-Caravanin jäsenten mielestä (Lähde: Suomen matkailutiet).

Palvelumuoto	Autoliiton jäsenet	SF-Caravanin jäsenet	Yhteensä
- viitoitus nähtävyyksiin	17 %	18 %	17 %
- WC-palvelut	16 %	13 %	15 %
- opastaulu (kartta)	14 %	14 %	14 %
- jätteiden talteenotto	11 %	14 %	12 %
- kahvio	12 %	4 %	10 %
- pöytäpenkki – yhdistelmä	11 %	6 %	9 %
- peseytymispaikka	6 %	11 %	8 %
- uimaranta	4 %	6 %	5 %
- keittokatos	3 %	1 %	3 %
- sähköpiste	2 %	8 %	3 %
- kioski	2 %	2 %	1 %
- leikkipaikka	1 %	2 %	1 %

1.4 Kehittämissuunnitelman tavoitteet

Tavoitteena on kehittää yhteyksiä ja tienvarsipalveluita siten, että ne palvelevat mahdollisimman hyvin sekä kotimaisia että ulkomaalaisia matkailijoita ja raskaan liikenteen tavarakuljetuksia. Palvelualueverkosto luodaan käyttäjien tarpeista lähtien ja matkailun tarpeiden huomioiminen on työssä merkittävässä sijalla.

Kehittämissuunnitelmalle on asetettu seuraavat tavoitteet:

- * Matkailullisesti merkittävälle teille laaditaan kattava levähdysalueverkko
- * Levähdys- ja pysäköimisalueiden viitoitusta ja luokittelua yksinkertaistetaan soveltamalla Tielaitoksen suunnitteluohjeita Lapin oloihin sopiviksi
- * Varaudutaan uusien matkailureittien ja tieyhteyksien tienvarsipalveluiden järjestämiseen
- * Huomioidaan ympäristönäkökulmat ja luonnon tarjoamat mahdollisuudet
- * Etsitään yhteistoimintakohteita Tielaitoksen ja muiden tahojen välillä
- * Esitetään periaatteet opaskarttojen sijoittamisesta

2. NYKYISET TIENVARSI PALVELUT

Nykyiset tienvarsipalvelut inventoitiin tienpidontarkastajien toimesta kesällä 1997. Inventoinnissa kirjattiin ylös alueiden varustelutaso, varusteiden kunto ja alueen yleispiirteet. Inventointi ulotettiin koskemaan myös huoltoasemia ja polttoainetta myyviä kyläkauppoja. Tulokset vietiin paikkatietojärjestelmään suunnittelua ja mahdollista jatkokäyttöä silmälläpitäen.

2.1 Levähdys- ja pysäköimisalueiden inventointitulokset

Tarkastelussa mukana olleiden teiden varsilla oli yhteensä 540 pysäköimis- ja levähdysaluetta, jotka olivat jakautuneet melko tasaisesti tieverkolle muutamia harvemman palvelutason yhteyksiä lukuunottamatta (kts. kartta: Nykyiset tienvarsipalvelut)(väliä Inari - Kõngäs mt 955 ei ole inventoitu). Alueiden luokituskäytäntö oli kuitenkin kirjava, sillä varustukseltaan samantasoisia alueita oli viitoitettu joko pysäköimisalueiksi tai levähdysalueiksi.

Levähdysalueiksi oli luokiteltu 72 aluetta, joista 62:lla oli kuivakäymälä ja neljällä alueella paremmat WC -palvelut (lämmin) muun palveluvarustuksen ohella. Ilman kuivakäymälää tai WC-palveluita oli kuusi aluetta (taulukko 2.1a).

Pysäköimisalueiksi oli luokiteltu kaikkiaan 468 aluetta, joista 40:llä oli kuivakäymälä muun varustuksen ohella (sisältäen kolme aluetta, joiden palveluvarustus ei ole Tielaitoksen järjestämiä). Sellaisia alueita, joilla oli vain pöytäpenkkiyhdistelmä ja jätteastia, oli 58. Alueita, joilla oli vain jätteastia, oli 252. Kokonaan ilman varustusta oli 116 pysäköimisaluetta (taulukko 2.1b).

Laskettaessa yhteen levähdys- ja pysäköimisalueiden palveluvarustus, löytyi kuivakäymälä siis 102 alueelta ja WC-palvelut neljältä alueelta. Näistä alueista 17 oli levikemallista, 58 kahvamallista ja 31 taskumallista. Pöytäpenkkiyhdistelmiä oli 152 alueella ja esimerkiksi avogrilleja tai grillikatoksia oli 32 alueella.

Uuden Tielaitoksen luokitusohjeen mukaan levähdysaluetason kohteita oli koko Lapin alueella neljä muiden alueiden jäädessä varustukseltaan pysäköimisaluetasoon.

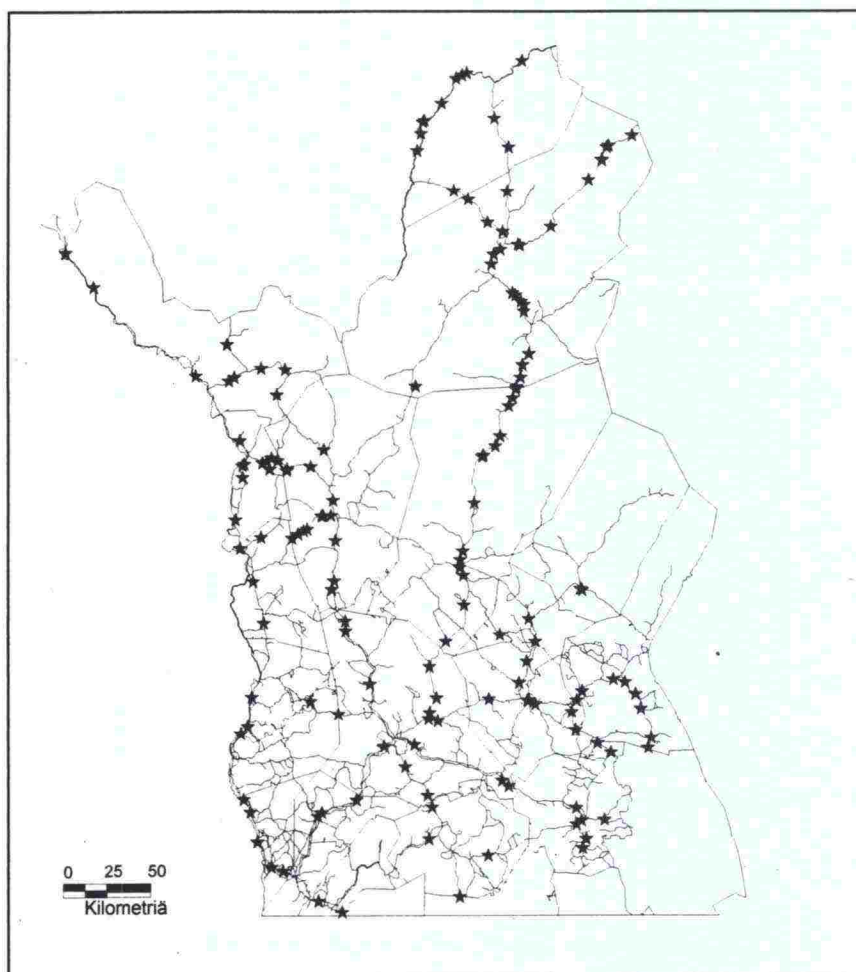
Nykyisten levähdys- ja pysäköimisalueiden lisäksi suunnitteilla olevat alueita on tulossa Kemi-Tornio -moottoritien yhteyteen, Rajajoosepin tielle, mt 924:lle ja Kemijärven länsipuolelle kt 82:lle.

Taulukko 2.1a. Tienvarsipalveluiden varustustaso levähdys- ja pysäköimisalueiksi luokitelluilla alueilla yhteensä.

Varustus	kpl
Kuivakäymälä	102
WC -palvelut (lämmin)	4
Pöytäpenkki-yhdistelmä	152
Grilli	32
Voimisteluvälineitä	26

Taulukko 2.1b. Ilman kuivakäymälää olevien pysäköimisalueiden varustustaso.

Varustus	kpl
Pöytäpenkkiyhdistelmä + jäteastia	58
Jäteastia	252
Ei varustusta	116

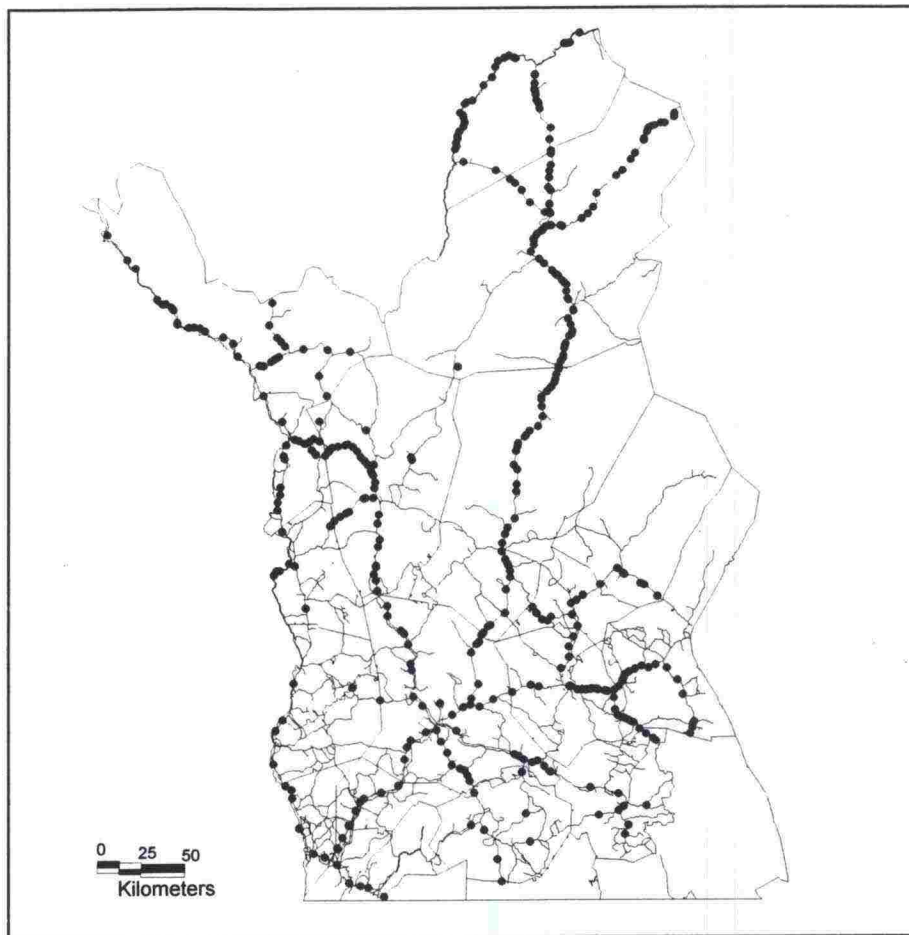

Kuva 2.1a. Pöytäpenkkiyhdistelmällä varustetut alueet.

Levähdys- ja pysäköimisalueiden kalusteiden *kunto oli hyvä*. Esimerkiksi uudenmallisten kuivakäymälöiden taso oli lähes kaikilla alueilla hyvä ja rakennukset olivat siistejä. Tienpidontarkastajien inventoinnin yhteydessä tiedusteltiin mahdollisia ongelmakohteita. Eniten ongelmia oli roskaantumisessa (33 aluetta). Ilkivaltaa oli erittäin vähän. Liikenneturvallisuusongelmia kirjattiin kahdeksalla alueella, joista tarkempi kuvaus toimenpideohjelman yhteydessä (taulukko 2.1c).

Taulukko 2.1c. Tienpidontarkastajien kirjaamat ongelmakohteet.

Ongelmat	Lukumäärä
Alue roskaantuu nopeasti	33
Ilkivaltaa	3
Puutavaran kuormausta	7
Liikenneturvallisuusongelma	8

Kuva 2.1b. Jäteastialla varustetut alueet.

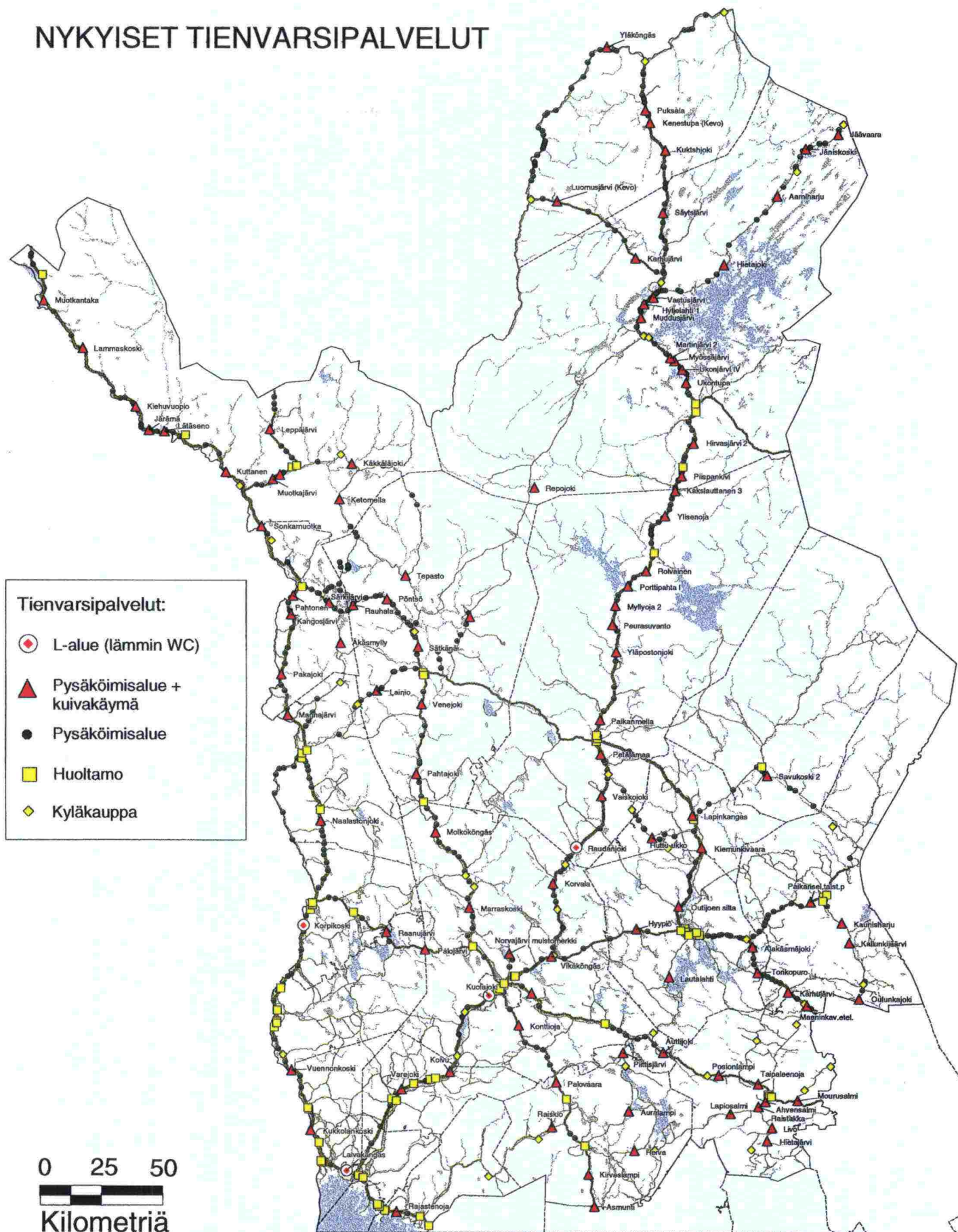
2.2 Huoltoasemat ja kyläkaupat

Inventoinnin mukaan Lapin alueella oli 88 huoltoasemaa ja 54 polttoainetta myyvää kyläkauppaa. Inventoinnissa havaittiin puutteita Kittilän ja Kemijärven tiemestaripiirien alueella, joiden osalta inventointia täydennettiin sijaintitietojen osalta jälkikäteen. Lisäksi kolmen kunnan alueelta jouduttiin huoltoasemat sijoittamaan kartalle likimääräisen sijainnin perusteella, koska tarkat koordinaatit puuttuivat.

Huoltoasemat keskittyvät pääsääntöisesti kuntakeskuksiin tai niiden välittömään tuntumaan. Kuntakeskusten ulkopuolella on Lapissa vain hyvin vähän huoltoasemia. Toisaalta lähes kaikki kyläkaupat myyvät polttoainetta ja sen osuus myynnistä saattaa joillakin alueilla olla huomattavan suuri.

Inventoiduista huoltoasemista ravintolapalvelut löytyivät kahdeksalta asemalta, baaritason palvelut 25:ltä ja kahvio 29 asemalta (inventoinnissa on puutteita, ravintolalla varustettuja alueita on todellisuudessa enemmän). Vain 11 huoltoasemalta puuttui kortti/seteliautomaattia. Kemiällisen WC:n tyhjennysmahdollisuus löytyi kuudelta inventoidulta huoltoasemalta ja kunnan infotaulu seitsemältä asemalta. Kyläkaupoista viidellä oli kahvio ja kahdeksalla baari- tai ravintolatasen palveluita. Neljältä kyläkaupalta löytyi seteliautomaatti.

NYKYISET TIENVARSI PALVELUT

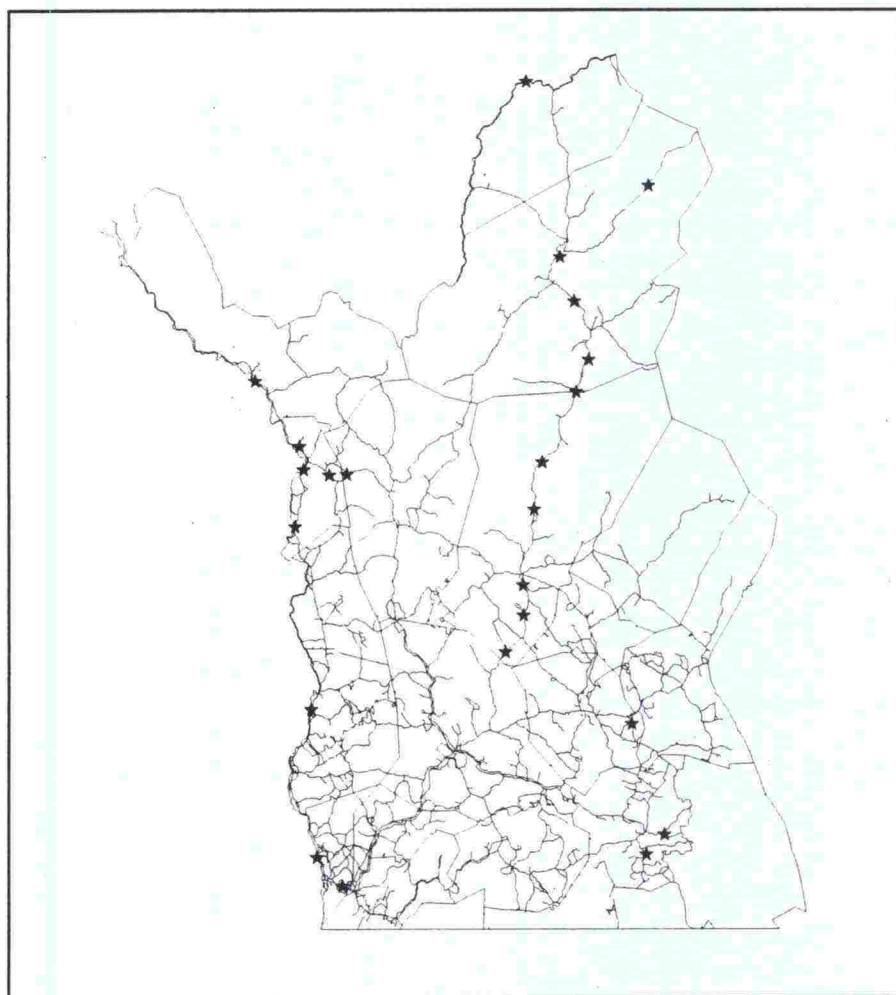
2.3 Matkailupalvelu yritykset ja levähdysalueiden oheispalvelut

Matkailupalvelu yritykset inventoitiin ja sijoitettiin kartalle osittain kuntakyselyn sekä lähdemateriaalin avulla. Kaikkiaan Lapin noin 500 matkailu yrityksestä saatiin sijoitettua kartalle noin 90 prosenttia (kts. kartta: Lapin matkailupalvelut).

Inventoinnin mukaan Lapissa oli noin 80 hotellitason yksikköä. Motelli- ja retkeilymajatason yksiköitä oli myös yhteensä noin 80. Mökkikyliä, maatilamajoitusta ja vastaavia yksiköitä oli Lapissa lähes 300 ja pelkästään leirintäalue luokkaan kuuluvia alueita noin 30.

Levähdys- ja pysäköimisalueilla oli yhteensä 23 kioskia tai myyntikojua. Pääosa näistä palveluista on toiminnassa vain kesäisin. Toiminnan muodot vaihtelevat matkamuistojen myynnistä kioskeihin ja kahvioihin.

Oheispalveluiden aukioloajat ja hallintamuodot vaihtelevat voimakkaasti. Esimerkiksi Livojärvellä (Posiolla) ovat kahvion ja suoramyymyntipisteen pitäjinä paikalliset kylätoimikunnat. Saariselällä puolestaan on myös yöaikaan toimiva kiosk, joka yrittäjän mukaan palvelee myös Muurmanskin suunnan rekkaliikennettä.

Kuva 2.3. Kioskit ja myyntikojut levähdys- tai pysäköimisalueilla.

2.4 Opaskartat

Opaskarttoja oli jonkintasoisena kaikkien Lapin kuntien alueella. Opaskarttojen määrä vaihteli kahdesta yli 10 karttaan. Karttojen taso ja esitettävät asiat olivat epäyhtenäisiä ja useiden kuntien opaskartta-asia oli heikosti hoidettu (opaskarttojen pystytys ja ylläpito on Tielaitoksen tarjoamilla alueilla kuntien vastuulla).

Parhaita opaskarttoja oli Koillis-Lapin alueella, jossa oli myös toteutettu alueellinen opastuskarttajärjestelmä. Esimerkiksi Posion kartta oli hyvätasoinen ja kartassa oli kunnan lisäksi Koillis-Lapin ja jonkin lähikohteen kartta sekä tietoja majoituspalveluista ym.

Muutamissa kunnissa oli vain joitain paikallisia opaskarttoja ja varsinkin Länsi-Lapissa opaskarttatilanne oli melko huono. Esimerkiksi Ylitornion, Pellon ja Kolarin kuntien opaskarttatilanne on huono varsinkin kun ottaa huomioon kalastusmatkailun voimakkaan kasvun alueella.

Opaskarttatilannetta ollaan kuitenkin korjaamassa ja seuraavissa kunnissa on joko suunnitteilla tai työn alla opaskarttojen uusiminen: Kittilä, Enontekiö, Pelkosenniemi, Salla, Kemijärvi ja Ranua. Perämeren kaaren Lapin läänin puoleisissa osissa (Kemi, Keminmaa, Tornio ja Tervola) on ideoitu uusia opaskarttoja kunta- ja seututasolle.

Opastuksen tason on noussut Lapissa viimeisen vuosikymmenen aikana, kun Lappiin on rakennettu useita luonto-, kulttuuri- ja kuntaopastuskeskuksia, jotka jakavat runsaasti informaatiota usein koko Lapin alueelta (esimerkiksi: Oulangan opastuskeskus, Tunturi-Lapin opastuskeskus, Green Line, Pyhäntunturin luontokeskus ...).

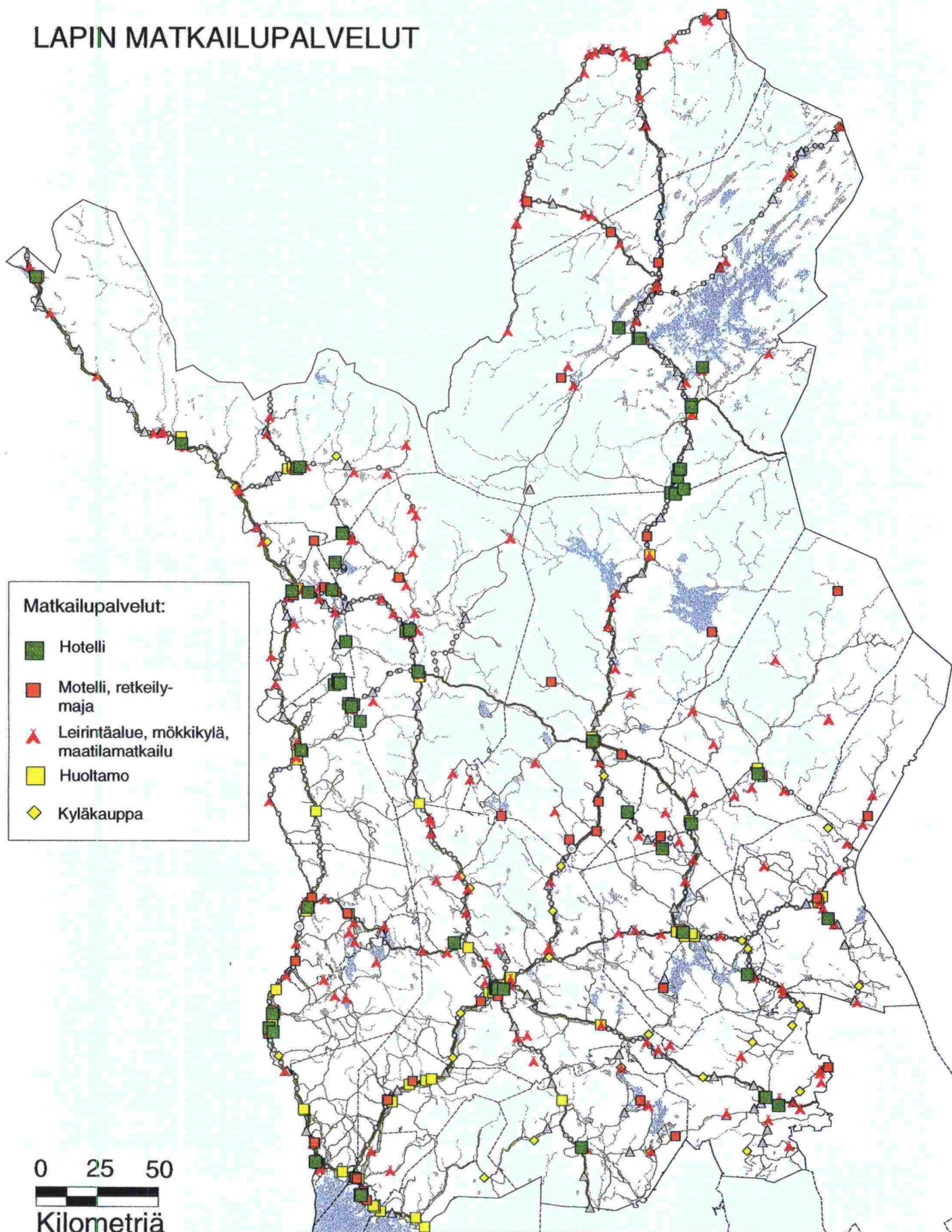
2.5 Kuntiin suunnatun kyselyn tuloksia

Työn yhteydessä tehtiin kysely kaikkiin Lapin kuntiin. Kyselyssä tiedusteltiin pääasiassa elinkeinoasiamiehiltä tai muilta matkailusta vastaavilta henkilöiltä tietoja kunnan opaskartoista, levähdysalueiden oheispalveluista ja matkailupalveluyritysten sijainnista. Lisäksi tiedusteltiin kuntien edustajien mielipiteitä tievarsipalveluiden kehittämistarpeista ja mahdollisista ideoista (yhteenveto vastauksista liitetaulukossa).

Toiveita ja ideoita

- * erilaisten kohteiden opasteita olisi lisättävä
- * alueiden viihtyisyyttä lisättävä
- * laatikkomalliset lukittavat opaskarttatelineet hyviä
- * paikallisten tuotteiden myyntiä alueille
- * opastusta ja viitoitusta parannettava (esim. paikallisopastusta, rantautumispaikat)
- * venäjän- ja englanninkielisiä opasteita
- * talvivalaistus opaskartoille
- * yöpyminen kiellettävä L-alueilla
- * retkeilyreiteistä ja kansallispuistoista tiedotettava

LAPIN MATKAILUPALVELUT

3. SUNNITTELUPERIAATTEET

Tienvarsipalveluiden suunnittelun pohjana Lapin alueella on nykyinen jo melko kattava verkosto. Verkoston kehittämistarpeet kohdistuvat siksi suurelta osin jo olemassa olevan täydentämiseen ja kohteiden tason muutoksiin.

3.1 Tienvarsipalveluiden luokittelu

Tienkäyttäjille tarkoitetut alueet voidaan luokitella Lapin tiepiirin alueella soveltaen pääsääntöisesti Tielaitoksen 'Pysäköimis- ja levähdysalueet, suunnitteluohje' -julkaisun luokitusta. Lapin olosuhteissa, joissa etäisyydet ovat suuria, kaupallisia palveluita on harvassa ja matkailijavirrat ovat kausiluonteisia, on kuitenkin perusteltua muuttaa joitakin luokituksen osia paremmin paikallisiin oloihin soveltuviksi.

Pysäköimisalue

Pysäköimisalue on tarkoitettu vain lyhytaikaiseen pysähtymiseen ja levähtämiseen. Alueen minimivarustuksena ovat pysäköintitila ajoneuvoille ja jäteastia. Mahdollisina lisävarusteina voivat olla lisäksi opastaulu, pöytä-penkkikalustus erillisellä oleskelualueella, valaistus tarpeen mukaan, kioskki, kuivakäymälä, voimisteluvälineitä ja informaatiota seuraavista tienvarsipalveluista. Malliltaan pysäköimisalueet ovat pääosin levike- tai ripamallisia. Levikemallisilla alueilla varustuksena ovat pääsääntöisesti vain jäteastia ja mahdollisesti opastaulu. Ripamallisille alueille voidaan sijoittaa muuta palveluvälinettä.

Levähdysalue

Levähdysalueet on tarkoitettu tienkäyttäjien lepoa ja ravitsemista sekä ajoneuvon huoltoa varten. Minimivarustuksena on edellisten lisäksi WC-palvelut. Alueet tulee nimetä. Tienvarsipalveluiden uutta luokitusta voidaan soveltaa *Lapissa siten, että erityisiä luonto- tai historia-arvoja sisältävät kohteet voivat kuulua levähdysalueeseen, vaikka niiden varustetaso ei muuten ylittäisi tälle tasolle.* Kyseisen paikalliseen luontoon tai historiaan perustuvan levähdysalueen luokituksen tavoitteena on luoda Lappiin levähdysalueverkosto, joka tarjoaa matkailijalle mielenkiintoisia taukopaikkoja, joilla *jokaisella on luontoon tai alueen historiaan perustuva paikallisenähtävyys.*

Malliltaan levähdysalueet voivat olla Lapissa ripa- tai tasku-mallisia. Säännöstä voidaan kuitenkin poiketa mm. muutamilla Tenojoen laakson levähdysalueilla, joissa luonnonolosuhteiden vuoksi vain levikemallinen levähdysalue on mahdollinen toteuttaa kohtuullisilla kustannuksilla ja pienillä ympäristövaikutuksilla. Lapissa on myös muutamia toimivia levikemallisia alueita, joissa kuitenkin varsinainen oleskelutila on levikkeen ulkopuolella (Tornio- ja Ounasjoki).

Palvelualueen levähdysalue

Korkeatasoisella palvelualueella on edellisten palveluiden lisäksi ravintola, puhelin, tiloja myyntitoiminnalle, polttoaineenjakelu, jätteiden lajittelupiste. Alue on nimettävä.

Palvelualueella voi olla lisäksi sähköpiste, matkailuinfo, tieinfo, pesu- ja lepotilat sekä majoitustilat. On suositeltavaa, että matkailu- ja tieinfo-piste on *miehitetty* ympäri vuoden.

3.2 Tienvarsipalveluiden tiheys

Pysäköimis- ja levähdysalueet

Lapin pysäköimis- ja levähdysalueverkon tiheyden on oltava riittävä, jotta se pystyy tarjoamaan levähdystaukoja ja tilaa väliaikaiseen pysähtymiseen eri tienkäyttäjryhmille. Tievarsipalveluverkon tiheyden määrittelyssä on siksi huomioitava seuraavat tekijät:

- alueen matkailijavirrat ja matkailijavirran kausiluonteisuus (kesä- ja talvimatkailu)
- liikennemäärä, raskaan liikenteen määrä
- alueen maisemat ja matkailukohteet
- alueen yksityiset matkailupalvelut ja huoltamot
- mahdollisten ja sopivien paikkojen sijainti
- liikenneturvallisuus

Tarkkoja kilometrimääriä palveluiden välillä ei ole tarpeen määrittää edellä kuvattujen tekijöiden vaikutuksesta Lapin jo nykyäänkin kattavalla verkostolla. Yleisohje alueiden sijoittumisesta voidaan tehdä sekä kesä- että talvimatkailun näkökulmasta.

Kesämatkailun kannalta riittävän tiheä ja mielenkiintoisille alueille sijoittunut kuivakäymälöin varustettu verkosto on perusteltu, koska kaupallisia palveluita on harvassa ja luonnon kestävyys on alhainen. Joillakin tieosuuksilla alueita on tiheästi ja onkin perusteltua karsia huonokuntoisten ja vähän käytettyjen tai liikenneturvallisuuden kannalta ongelmallisten pysäköimis- ja levähdysalueiden varustelutasoa.

Talvimatkailun ja raskaan liikenteen kannalta on tavoiteltavaa, että tärkeimpien *talvimatkailureittien ja maantiekuljetusten reittien* varrella on muutamia paremmalla varustetasolla ja lämpimillä WC:llä varustettuja levähdysalueita kuntakeskusten ja huoltamoiden tarjoamien palveluiden ohella. Julkisten ja yksityisten palveluiden muodostaman kokonaispalveluverkon on siis oltava riittävän tiheä, eivätkä palveluiden väliset etäisyydet saisi ylittää puolen tunnin tai enintään tunnin ajomatkaa Lapin oloissa.

Palvelualueet

Lapin liikennemäärät ja matkailijavirtojen kausiluonteisuus huomioon ottaen on perusteltua esittää Lappiin tässä vaiheessa vain yhtä korkeatasoista palvelualueutta Kemin seudulle (vt 4:lle välille Kemijoki - vt 4:n ja vt 21:n uusi eritasoliittymä). Kyseinen sijainti on Lapin matkailuvirtojen kannalta ihanteellinen, koska sekä vt 4:n että vt 21:n matkailijavirrat kulkevat alueen kautta. Palvelualueelle tulevien yritysten toimintamahdollisuuksia parantaa myös se, että kyseinen alue sijoittuu seudun sisäisen liikenteen kannalta keskeiselle paikalle.

On kuitenkin todennäköistä, että Rovaniemen maalaiskunnan Napapiirille muotoutuu yritystoiminnan kautta yhä vahvempi matkailualue, joka tarjoaa muun ohella palvelualueen palveluja matkailijoille. Tälle alueelle voidaan sijoittaa lisää mm. kuntien infoa, tieinfoa ym.

Toivottavaa on, että myös Kelloselän raja-aseman tuntumaan sijoittuu tulevaisuudessa huoltoasema- ja muuta matkailupalvelutoimintaa.

3.3 Ympäristö ja maisemat

Levähdysalueiden tulee sijaita maisemallisesti hyvissä tai omaleimaisissa paikoissa kuitenkin siten, että ne eivät aiheuta maisemalle tai ympäristölle haittaa. Lapin olosuhteissa ja varsinkin korkeilla alueilla ja kasvillisuuden äärialueilla levähdysalueiden ympäristöön sovittamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota, koska vaikutukset maisemaan ovat laaja-alaisia ja pitkävaikutteisia.

Suosituilla alueilla maaston kulumisongelmaan on kiinnitettävä huomiota ja rakennettava tarvittavat polkurakenteet ym. Levähdysalueet tulee myös osoittaa selkeästi maastosta, jolloin alueen vaikutus ja autojen pysäköinti voidaan ohjata oikeille paikoille.

Kalusteiden ja opastaulujen sijoittamiseen tulee kiinnittää huomiota. Aikaisemmin väärille paikoille (maisemaan nähden) sijoitetut rakenteet tulee siirtää sopivimmille paikoille. Vääriä sijoituspaikkoja ovat esimerkiksi avautuvien näkymien eteen sijoitetut opastaulut tai myyntirakennelmat.

Kuva 3.3. Kuvassa oleva Tielaitoksen kyltti on sijoitettu väärin avautuviin maisemiin nähden. Pöytäpenkkiyhdistelmä tulee korvata uudella mallilla.

Lapissa on lukuisia levähdysalueita, joiden ympäristö on vesakoitunut niin umpeen, että alueen maisema ei näy levähdysalueelle ja siten se jää usein matkaajalta huomaamatta. Näiden alueiden näkymien ja maisemien aukaisemiseen tulee ryhtyä yhdessä maanomistajien kanssa.

3.4 Varustus

Pysäköimis- ja levähdysalueiden varustus on Lapin alueella pysynyt yllättävän hyvässä kunnossa ja ilkeävaltaa on melko vähän. Lisäksi alueet ovat yleensä siistejä, eikä roskaantumista ole suuressa määrin havaittavissa. Varusteiden kunto tulee pitämään korkealla tasolla ja mahdolliset *vauriot korjataan välittömästi*. Siisteyden merkitystä on syytä korostaa varsinkin käymäläpalveluissa ja nykyinen hyvä siisteystaso on säilytettävä myös tulevaisuudessa.

Maisemallisesti merkittävillä pysäköimisalueilla ja kaikilla levähdysaluekkaan kuuluvilla alueilla olevat vanhat jätteastiat tulee korvata uusilla malleilla. Lapin oloihin näyttävät sopivan maan sisään upotettavat ja harvoin tyhjennettävät jätteastiat, jotka on varustettu puuvahvistuksella (esim: Molok-, Alfa-luonto -malli).

Pöytä-penkkikalustuksessa pyritään käyttämään luontoon hyvin soveltuvia malleja. Vanhat putkirakenteiset pöytäpenkkiyhdistelmät tulee korvata puu- tai kivi rakenteisilla yhdistelmillä.

Kuva 3.4. Kivi on näyttävä materiaali ja sopii hyvin Lapin oloihin.

Kuivakäymälä- ja grillikatostyyppinä esimerkiksi Taivalkosken Nuorten työpaja Savotan uudet punaiset (ja uudehkot vihreät) tai Lappset Oy:n (huvimaja) tuotteet sopivat hyvin Lapin maisemaan. Arimmilla maisema-alueilla suositellaan yksityiskohtaista suunnittelua (esim. Muotkantaka ja Malla). Vanhanmalliset kuivakäymälät tulee korvata uusilla malleilla.

Vain muutamilla alueilla oli käytössä laavu- tai kotamallisia rakennelmia. Kyseisiä rakenteita voidaan sijoittaa kehitettävälle alueille. Muutamilla alueilla voidaan kokeilla kyseisiä rakenteita myös talvikäytössä nuotiopaikkoina.

Kokeiltavana palveluna voitaisiin esimerkiksi muutamilla hyvätasoisilla ja tilavilla levähdysalueilla (esim. Korpikoski, Porttipahta) kokeilla luottokorteilla toimivia ns. sähkönostoautomaatteja, joihin matkailuautoilijat tai rekat voivat kytkeä ajoneuvonsa lepotaun ajaksi. Näitä automaatteja on käytössä mm. Pohjois-Ruotsissa.

Ekojätepiste voidaan sijoittaa palvelualueelle ja mahdollisesti muutamille kaikkein vilkkaimmille levähdysalueille *yhteistyössä alueen kunnan kanssa*.

Kuva 3.4b. Hyvin maisemaan sopiva pöytäpenkkiyhdistelmä ja katos. Jäteastia tulisi korvata maahan upotettavalla puuvahvisteisella mallilla.

3.5 Opaskartat ja kuntien informaatio

Opaskarttojen taso ja määrä vaihtelevat paljon eri kuntien välillä. Useassa kunnassa on suunnitteilla opastuskarttojen uusiminen ja alueellisten opastuspisteiden rakentaminen on katsottu tärkeäksi monilla alueilla.

Kuntien opaskarttoja tulee sijoittaa kuntakeskusten (ennen taajamaa ja taajamaan) ja matkailupalvelukeskittymien lisäksi pääteiden varsille sopiville pysäköimis- tai levähdysalueille sekä huoltoasemille ja vilkkaimpien rajanylityspaikkojen läheisyyteen.

Opastuspisteestä tulisi olla saatavissa paikkakunnan myös *irrallisia* opaskarttoja, tiekohtaisia karttoja sekä muita mahdollisia matkailuesitteitä.

Kuntien opaskarttojen lisäksi on tarpeellista pystyttää myös alueellisia opaskarttoja, joissa kunnan lisäksi on kartta koko seudusta ja mahdollisista lähikohteista. Alueellisia opaskarttoja voidaan sijoittaa vilkkaimmille alueille pääteiden varrelle, kyseisten alueiden rajojen tuntumaan sopiville paikoille ja vilkkaimpiin matkailukohteisiin.

Vilkkaiden matkailualueiden tuntumaan on hyvä sijoittaa paikallisia opaskarttoja, joissa esitellään ko. matkailukeskittymää. Paikallisten opaskarttojen ja infopisteiden käyttö vähentää tienvarsiviitoituksen tarvetta.

Opaskarttojen tasoon on kiinnitettävä huomiota, sillä toimiihan kartta kunnan "käyntikorttina" vaikuttaen matkaaajan mielikuvaan kunnasta ja sen palveluista. Karttaesitykseen ei riitä pelkkä päätieverkko ja mahdolliset kohteet, vaan opaskartan on oltava riittävän yksityiskohtainen ja siksi erimittakaavaisten karttaesitysten käyttö on suositeltavaa. Opaskartoissa voidaan esittää tietoja myös esimerkiksi vaihtoehtoisista ajoreiteistä. Opaskartassa esitettävä informaatio on tarjottava myös usealla kielellä: englannin, ruotsin ja saksan lisäksi tarvitaan lisää venäjänkielistä informaatiota varsinkin Itä-Lapissa.

Taulukko 3.5. Opaskarttojen ohjeellinen sisältö. Informaatiota tulee olla tarjolla useammalla kielellä.

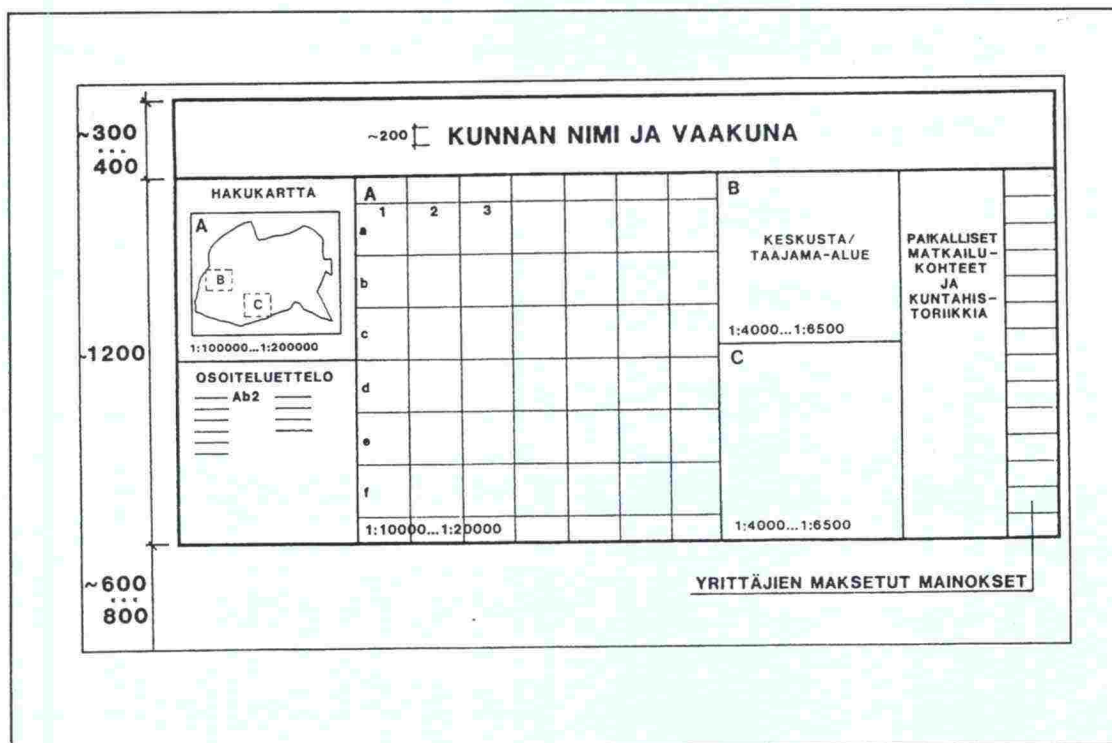
Opastuskohteet ja asiat	Esitettävät asiat
Yleiset hätänumerot	Numero
Terveysasemat / sairaalat	Numero ja sijainti
Matkailutoimisto	Aukioloajat, opaskartat
Majoitus	Hotellit, retkeilymajat, leirintäalueet ... (sijainti, numerot, ym)
Nähtävyydet ja matkailukohteet	Luonto, kulttuuri, museot, kirkot, näköalapaikat
Mahdolliset matkailutiet ja vaihtoehtoiset reitit	Kiinnostavat sivutiet ym.
Harrastuspaikat tai -alueet	Uimahallit, golfkentät, retkeilyreitit, kalastusmahdollisuudet ...
Huoltoasemat	Asemat, automaattit, (merkki)korjaamot
Palvelunumeroita	Korjaamot, hinauspalvelu, tiepalvelu, Tielaivos
Pysäköintimahdollisuudet (taajamat)	P-alueet ja -talot suurissa taajamissa
Yrittäjätiedot	Tietoa yrityksistä, teollisuusalueet, suoramyyntitoiminta ...

Opaskarttojen päivitykseen on kiinnitettävä huomiota ja kartat olisi päivitettävä vähintään joka toinen vuosi. Nykyisellä matkapuhelimien aikakaudella on perusteltua liittää opaskarttaan matkailupalveluyritysten puhelinnumerot osoitetietojen yhteyteen. Esite- ja karttamateriaalin jakaminen opaskarttojen yhteydessä olevien kannellisten ja lukittavien laatikoiden avulla on joissakin kunnissa koettu toimivaksi tavaksi jakaa yksityiskohtaista tietoa kunnasta ja alueen yrityksistä. Tällaisia opaskarttoja voidaan sijoittaa vilkkaimmille alueille.

Opaspisteen liikennejärjestelyissä tulee ottaa huomioon myös matkailuperävaunullisten ajoneuvoyhdistelmien liikkumisen tilatarpeet.

Kuva 3.5a. Posion ja Koillis-Lapin opaskartta on onnistunut kokonaisuus. Yleistä opaskarttaa täydentää vielä paikallisen retkeilykohteen kartta ja infotaulu.

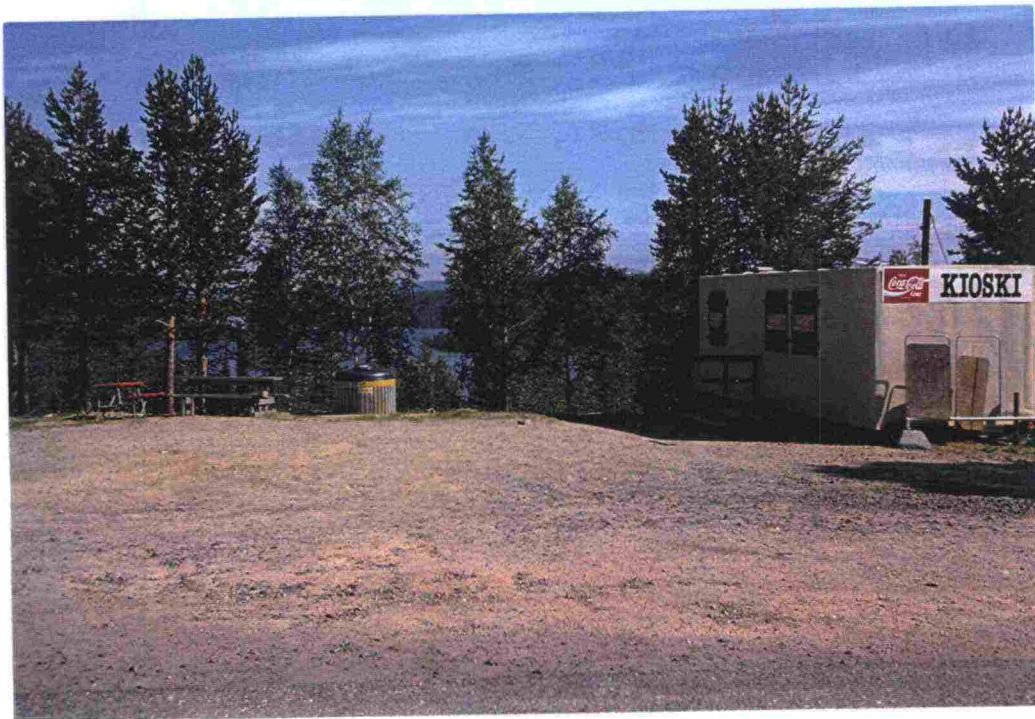
Kuva 3.5b. Opaskartan ohjeellinen jäsentely Tielaitoksen oppaan mukaan.

3.6 Kaupalliset tienvarsipalvelut ja levähdysalueiden myyntitoiminta

Pysäköimis- ja levähdysalueille voidaan tarjota myyntipaikkoja kioski- ym. toiminnoille varsinkin alueilla, joilla muita kaupallisia tienvarsipalveluita ei ole tarjolla. Toimiluvan yhteydessä voidaan yrittäjän kanssa sopia toimintatavoista ja velvoitteista, joiden avulla voidaan pitää vilkkaittenkin kohteiden ympäristö- ja palveluvarustus siistinä.

Lupaehdoissa on korostettava yrittäjän osuutta hyvän ja siistin tienvarsinäkymän säilymisessä. Käytännössä tämä merkitsee nykyistä tarkempaa kontrollia myyntirakenteiden ja mainostamisen ympäristöön sovittamisessa. Esimerkiksi erilaiset räikeät pressurakenteiset kojut eivät sovellu Lapin oloihin. Erityistä tarkkuutta vaaditaan merkittäväillä maisema-alueilla, joilla esimerkiksi kioskien sijoitteluun tulee kiinnittää huomiota. Lapin oloihin sopivien myyntikojujen malleista ja ulkoasusta tulisi laatia joitakin esimerkkejä (piirroksia), joita voitaisiin soveltaa eri tyyppisille alueille paikalliset olosuhteet huomioon ottaen.

Alueilla, joilla kaupallisia palveluita on harvassa, voidaan levähdysalueella informoida lähialueen palveluista.

Kuva 3.6. Tämä kioskirakennelma ei sovi Lapin parhaimpiin maisema-alueisiin kuuluvalla Särkijärven levähdysalueelle.

3.7 Viitoitus

Yleisiä periaatteita viitoitukselle

Tienkäyttäjien tarpeiden edellyttämät matkoihin liittyvät palvelut viitoitetaan korkealuokkaisesti. Tällaisia palveluja ovat mm. hyvätasoiset huoltoasemat, majoitus-, ravintola- ja kahvilapalvelut sekä levähdysalueet. Erityisesti ennakko-opastuksen merkitsemiseen on kiinnitettävä huomiota.

Taajamaympäristössä joudutaan opastusta käytännön syistä rajoittamaan kohteiden suuren määrän vuoksi. Tasapuolisin viitoitusratkaisu saadaan opastuskarttojen avulla ja hyvin järjestetyllä palvelukohteiden opastuksella voidaan vähentää tienvarsimainontaa.

Viitoituksesta suositellaan laadittavaksi palvelukohteiden alueellinen opastussuunnitelma vuorovaikutteisella suunnitteluprosessilla. Lupakäytännössä ollaan siirtymässä sopimuskäytäntöön ja sopimukset ovat määräaikaista. Sidosryhmät tulee ottaa mukaan viitoitusratkaisujen suunnitteluun. Viitoitusratkaisujen linjakysymyksiä tulisi käsitellä tukiryhmässä, jossa on edustajia kunnista, matkailualalta ja yrittäjäjärjestöistä. Alueellinen opastussuunnitelma on tarpeellinen alueella, jossa tienkäyttäjälle on runsaasti palveluja tarjolla. Suunnitelma voi olla koko tiepiirin tai läänin kattava yleissuunnitelma, jota tarkennetaan osa-alueittain.

Kaikissa viitoitusratkaisuissa on huolehdittava liikenneturvallisuudesta. Suuri määrä viittoja heikentää autoilijoiden huomiokykyä, mutta toisaalta viittoja täytyy kuitenkin olla riittävästi palvelujen tavoittamiseksi.

Levähdys- ja pysäköimisalueet

Levähdysalueeksi osoitetaan vain ne alueet, joiden varustetaso täyttää Tielaitoksen luokitusohjeen vaatimukset tai alueella on luontoon tai paikan erityispiirteisiin liittyviä arvoja. Levähdysalueen nimi laitetaan opastuskilpeen ja alue merkitään Kesän tietyöt -karttaan.

Hyvätasoinen levähdysalue voidaan esittää nimettynä ennakkomerkissä. Ennakkomerkissä voi esittää myös muut alueelta saatavat palvelut (esim. kiosk, puhelin, info). Ennakkomerkki asetetaan tavallisesti 1-3 kilometrin etäisyydelle ennen aluetta.

Pysäköimisalueeksi merkitään kaikki alemman varustetason alueet. Ennakkomerkissä voi esittää myös muut alueelta saatavat palvelut Tielaitoksen vuoden 1997 viitoitusohjeen mukaisesti.

Palvelukohteet

Tienkäyttäjien tarvitsemat palvelut voidaan osoittaa opastustaululla, opastuskartalla, maaseutuyritysmerkillä, osoiteviitan ennakkomerkillä, osoiteviitalla tai yleisötilaisuuksien sekä tilapäisten myyntipaikkojen viitoitukseen tarkoitetuilla merkeillä.

Opastustaulussa käytetään palvelukohteen tai yrityksen nimeä. Opaskarttoja käytetään, jos viitoitettavien palvelukohteiden lukumäärä edellyttää useampaa kuin kolmea opastusmerkkiä liittymän tulosuunnalla. Tienkäyttäjät opastetaan alueen yhteiseen opastuspisteeseen, jossa kartoilla esitetään tiedot alueen kaikista palvelukohteista.

Kaikkiin palvelukohteisiin ei voida käyttää opastustaulua ja silloin voidaan käyttää mustavalkoista osoiteviittaa. Joskus tarvitaan osoiteviitan ennakkomerkkiä. Maaseutuyrityksen opastamiseen on käytettävissä oma merkkinsä.

Napapiiri voitaisiin merkitä yleisille teille yhtenäisesti omalla napapiirimerkillä, jolle tulisi hakea virallinen hyväksyntä. Erityiskohteina voitaisiin opastaa infopisteet, joita on ideoitu Napapiirin pajakylän lisäksi Sallan poropuistoon, Suomulle, Loma Vietoseen ja Tuomaan pajaan. Näihin kohteisiin on mahdollista sijoittaa suunnitteilla oleva Napapiiri-infopiste.

Huoltoaseman kilven tulisi näkyä vähintään 300 metrin päähän sillä tiellä, jonka liikennettä asema pääasiallisesti palvelee. Jos seuraavalle huoltoasemalle on poikkeuksellisen pitkä matka, se ilmoitetaan opastuskyltissä.

Ennakko-opastus

Palveluiden ja hyvätasoisten levähdysalueiden ennakko-opastus hoidetaan siten, että viitoituksella voidaan korostaa palveluverkon kokonaisuutta. Ennakko-opaste sijoitetaan tien suunnassa riittävän kauas ennen liittymää. Seuraavan vastaavan palvelun ennakko-opastamista on myös käytettävä tarvittaessa (Liitteenä on suunnitelma levähdysalueiden ja polttoaineen myyntipisteiden pitkän matkan ennakko-opastuksesta vt 4:llä välillä Rovaniemi - Ivalo).

4 KEHITTÄMISUUNNITELMA

4.1 Levähdys- ja pysäköimisalueet

Lapin tienvarsipalvelujärjestelmää kehitetään lisäämällä hieman alueiden lukumäärää ja selkeyttämällä nykyistä luokitusta. Taulukossa 4.1a on esitetty nykytilanne ja suunnitelmatilanne. Suunnitelman mukaan Lappiin perustetaan yksi palvelutason levähdysalue, 31 aluetta luokitellaan levähdysalueiksi, kuivakäymälällä varustettuja pysäköimisalueita on suunnitelmassa 75. Tavallisten pysäköimisalueiden määrässä ei tapahdu suuria muutoksia. Kartassa on esitetty uusien alueiden sijoittuminen.

Taulukko 4.1a. Nykyiset tienvarsipalvelut (tienpidontarkastajan ilmoitukseen perustuvat) ja suunnitelma.

	Nykytilanne	Suunnitelma
Palvelualueet	0	1
Levähdysalueet	72	31
Pysäköimisalueet + kuivakäymälä	39	77
Pysäköimisalueet, ei kuivakäymälää	429	n. 430

Levähdysalueet

Levähdysalueeluokkaan kuuluvia alueita on tällä hetkellä neljä (Tielaitoksen uuden luokitusohjeen mukaan). Suunnitelmassa esitetään kolmen uuden alueen perustamista, yhden jäädessä sivuun liikennevirroista Kemi – Tornio moottoritien rakentamisen yhteydessä (taulukko 4.1b) (kts. kartta: Suunnitelmakartta). *Näiden lisäksi levähdysalueiksi luokitellaan seuraavat alueet:*

Erityisalueet

Nykyisistä pysäköimis- ja levähdysalueista on valittu 15 aluetta (+ 6 uutta aluetta), joilla on erityistä luontoon, harrastusmahdollisuuksiin tai paikallishistoriaan perustuvaa arvoa. Nämä alueet luokitellaan levähdysalueiksi ja viitoitetaan sen edellyttämällä tavalla. Nämä alueet yhdessä yhteistoiminta-alueiden kanssa ovat ensisijaiset kehittämiskohteet Lapissa.

Yhteistoiminta-alueet:

Lapin alueelta on valittu seitsemän aluetta, joilla Tielaitos ja Metsähallitus tai Metsäntutkimuslaitos voivat yhteistoiminnalla kohottaa alueiden tasoa. Kaikilla näillä alueilla on luontoon tai kulttuuriin liittyviä arvoja ja siksi niiden kehittäminen on matkailullisestikin perusteltua. Lisäksi useilta alueilta lähtee luonto- tai retkeilyreittejä. Näistä alueista neljällä on niin suuria luontoarvoja, että ne voidaan luokitella levähdysalueiksi.

Taulukko 4.1b. Levähdysalueet suunnitelman mukaan (nykyiset ja uudet yhteensä).

Levähdysalueet	Suunnitelma
- luokituksen mukaiset alueet	6
- erityisalueet	21
- yhteistoiminta-alueet	4
Yhteensä	28

Uudet ja poistettavat (tason lasku) alueet

Uusi palvelualueen tason levähdysalue esitetään rakennettavaksi Kemijoki – vt 4:n ja vt 21 tuleva eritasoliittymä). Uusista lämpimällä WC:llä varustetuista alueista kaksi toteutetaan nykyisen alueen tason noston kautta ja yksi rakennetaan kokonaan uudelleen (taulukko 4.1c).

Rakennetaan 11 uutta aluetta, jonne sijoitetaan kuivakäymälä muun palveluvarustuksen lisäksi. Uudet alueet täydentävät nykyistä verkostoa tai korvaavat vanhoja alueita. Näistä alueista kuusi voidaan luokitella luontoarvojen perusteella levähdysalueiksi.

Tason laskua tai poistoa esitetään 13 kuivakäymälällä varustetulle alueelle ja muutamalle pysäköimisalueelle. Käytännössä tason lasku tarkoittaa kuivakäymälän ja joissakin tapauksissa pöytäpenkkien poistamista, sitten kun niiden kunto laskee sille tasolle, että ne vaatisivat kunnostusta. Perusteena tason laskulle ovat yleensä alueen huono sijainti, malli tai läheiset parempitasoiset alueet. Niillä alueilla, joiden lähistölle on suunnitteilla uusi alue, vanhan alueen palvelutasoa lasketaan uuden alueen valmistuttua.

Kapeilta levikemallisilta pysäköimisalueilta voidaan poistaa pöytäpenkki-yhdistelmät, koska niiden viihtyisyys ei ole hyvä. Poikkeustapauksissa levikemallisilla pysäköimisalueilla voi kuitenkin olla kyseinen varustus (esimerkiksi Tenojen laaksossa tai jos alueella on selvä erillään oleva oleskelualue eikä mahdollisuutta erottaa kiinteällä rakenteella tai välikaistalla ajorataa pysäköimisalueesta).

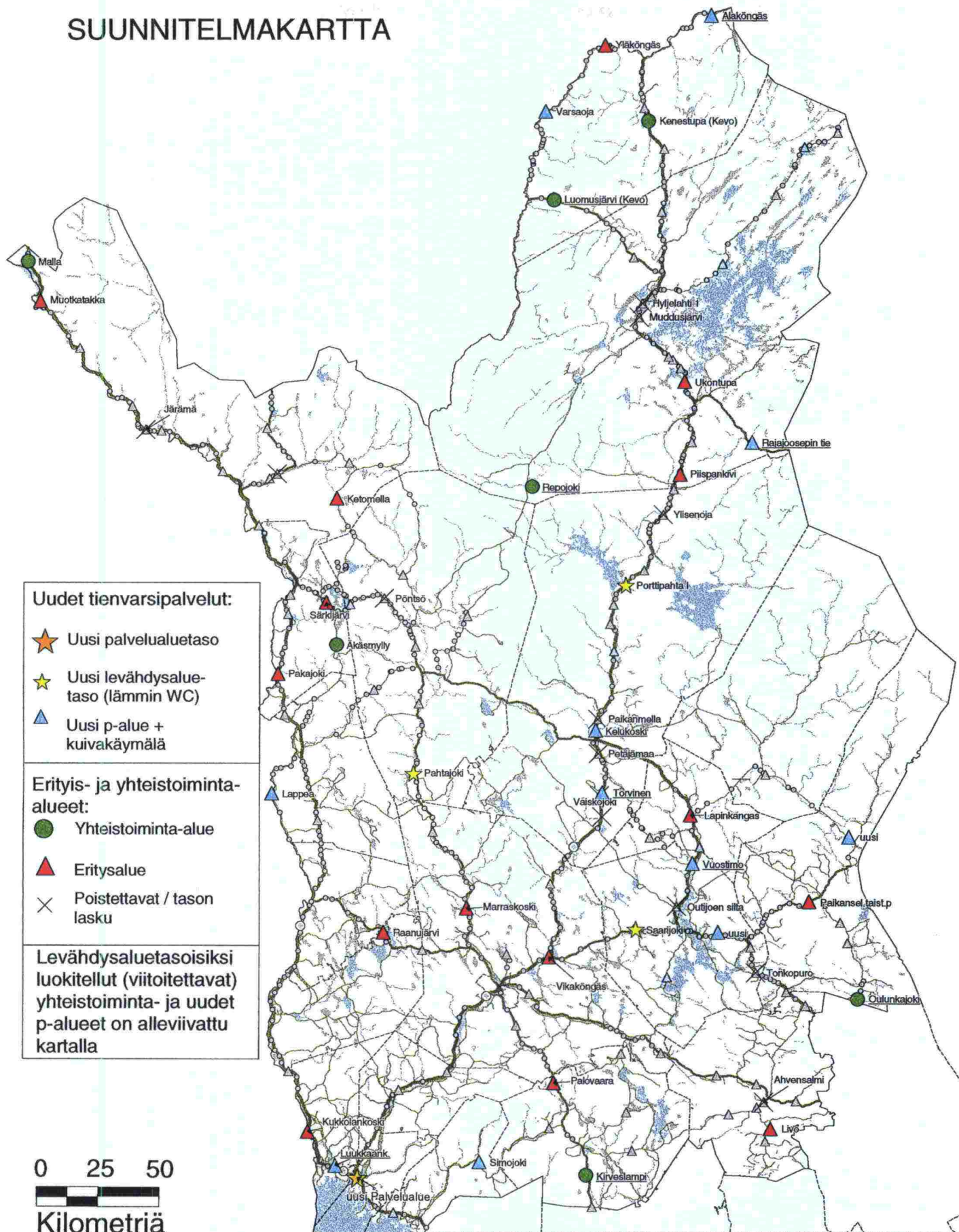
Uusia pysäköimisalueita jäteastia- tai pöytäpenkkivarustuksella voidaan sijoittaa tarpeen mukaan esimerkiksi välille Sodankylä – Kittilä kt 80 (yksi alue) ja kt 81:lle Tennilään. Uusi merkittävä alue on myös rakenteilla Utsjoen Onnelantörmälle.

Tienpidontarkastajien mukaan *liikenneturvallisuuden* kannalta ongelmallisia alueita on kahdeksan, joista kolme vähän varustettua pysäköimisaluetta voidaan lakkauttaa. Osa alueista on kuitenkin suosittuja, ja siksi niiden liikenneturvallisuuden parantamiseen on syytä ryhtyä välittömästi tienpidontarkastajien ehdotusten pohjalta.

Taulukko 4.1c. Uusien ja tason laskua edellyttävien alueiden lukumäärä.

Toimenpiteet	Suunnitelma
- uusi palvelualueen alue	1
- uudet lämpimällä WC:llä varustetut	3
- uudet kuivakäymälällä varustetut	11
- tason lasku / poisto	13

SUUNNITELMAKARTTA

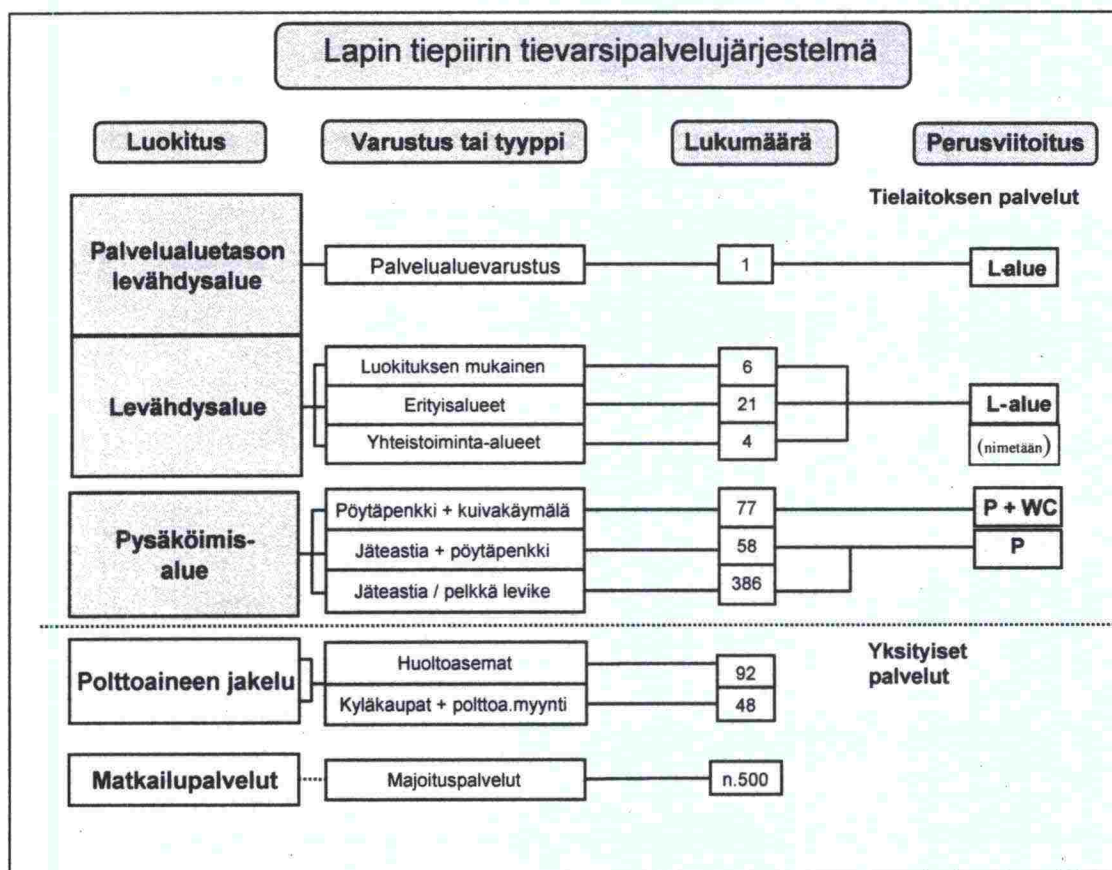
4.2 Paikalliseen yritystoimintaan tukeutuvat yhteysvälit

Välillä Kemi – Rovaniemi (vt 4) liikenne on vilkasta ja aluetta palvelee kaksi pysäköimisaluetta, joilla on kuivakäymälä, sekä yksi levähdysalueen alue Rovaniemen tuntumassa. Tiejakson palveluvarustus pidetään tällä tasolla ja *tukeudutaan muilta osin välillä oleviin yksityisiin palveluihin*. Mikäli jatkossa kuitenkin ilmenee tarvetta uudelle pysäköimisalueelle, tulee se sijoittaa Kemijoen rannan tuntumaan maisemallisesti hyvälle paikalla, samalla Varejoen alueen tasoa voidaan laskea.

Välillä Rovaniemi – Salla (Kelloselkä)(vt 4, kt 82) on muutamia hyvätasoisia pysäköimis- ja levähdysalueita. Välin palveluvarustusta kehitetään toimintasuunnitelman mukaisesti lisäämällä yksi uusi levähdysalue (lämmiin WC) välille tien tulevan rakentamisen yhteydessä. Muilta osin tien palvelutarjonnassa *tukeudutaan lähinnä Kemijärven alueen huoltamo- ja matkailijapalveluihin*. Myös valmistumassa olevan Kelloselän rajanylityspaikan palvelut tarjoavat palveluita rajan ylittävälle liikenteelle ja on toivottavaa, että sinne sijoittuu myös huoltamo- ja matkailupalveluita. Mikäli rajan ylittävä liikenne vilkastuu voimakkaasti voidaan Kemijärven ja Sallan välille sijoittaa myös yksi uusi kuivakäymälällä varustettu pysäköimisalue esimerkiksi yhteistyössä Kemijärven kaupungin kanssa (Mäntyselkä).

Kuvassa 4.2 on esitetty Lapin tienvarsipalvelujärjestelmä jaettuna Tielaitoksen ylläpitämiin palveluihin ja yksityisiin palveluihin.

Kuva 4.2 Lapin tienvarsipalvelujärjestelmän rakenne, luokitus ja viitoitustaso.

4.3 Opaskartat

Seuraavassa kartassa on esitetty kuntien opaskarttojen sijainti. Kartalla on osoitettu myös suositeltavat uudet kuntien opaskarttojen sijoituspaikat. Kiireellisintä uusimista vaativat lähinnä Länsi-Lapin kuntien opaskartat (Kolari, Ylitornio, Muonio).

Karttaan on merkitty myös ns. alueellisten opaskarttojen ohjeellinen sijoittuminen. Alueellisia opaskarttoja on tarkoituksenmukaista sijoittaa 1 – 3 kuntaa kohden. Tällä hetkellä alueellista opastusta on lähinnä vain Itä-Lapissa (Salla, Savukoski, Pelkosenniemi, Kemijärvi, Posio). Opastusalueina voisivat toimia myös Pohjois-Lappi (Sodankylä, Inari, Utsjoki), Perämerenkaari (Kemi, Keminmaa, Tornio, Simo, Tervola), Rovaseutu (Rovaniemi, Rovaniemen maalaiskunta, yhteyttä Ranualle voisi tehostaa, jolloin Rovaseutuun kuuluisi myös Ranua), Tunturi-Lappi (Kittilä, Enontekiö, Muonio, Kolari) ja Tornionjoen laakso (kaikki kunnat jokivarressa). On huomattava, että aluejaot menevät osittain ristiin Tornionjoen vaikutusalueella, mutta se ei toiminnallisessa mielessä kuitenkaan ole ongelmallista. Tornionjokilaaksoon tulee sijoittaa kolme alueellista ja muutamia paikallisia opaskarttoja, joissa on korostetusti esillä kalastusmatkailun kannalta merkittävät kohteet (majoitus, luvat, lupa-alueet, parhaat kalapaikat ja esimerkiksi saalisinfo ym.).

Lapin läänin rajoilla olevien Simon ja Ranuan pysäköimisalueiden opastuksen tasoa tulee nostaa sijoittamalla näille alueille koko lääniä ja kyseistä seutua kuvaavaa informaatiota. Myös Kellosoelan rajanylityspaikalle on sijoitettava opaskarttoja ja infopiste vastaavalla tavalla. Tornion rajanylityspaikan asemaa voidaan parantaa tekeillä olevien suunnitelmien pohjalta.

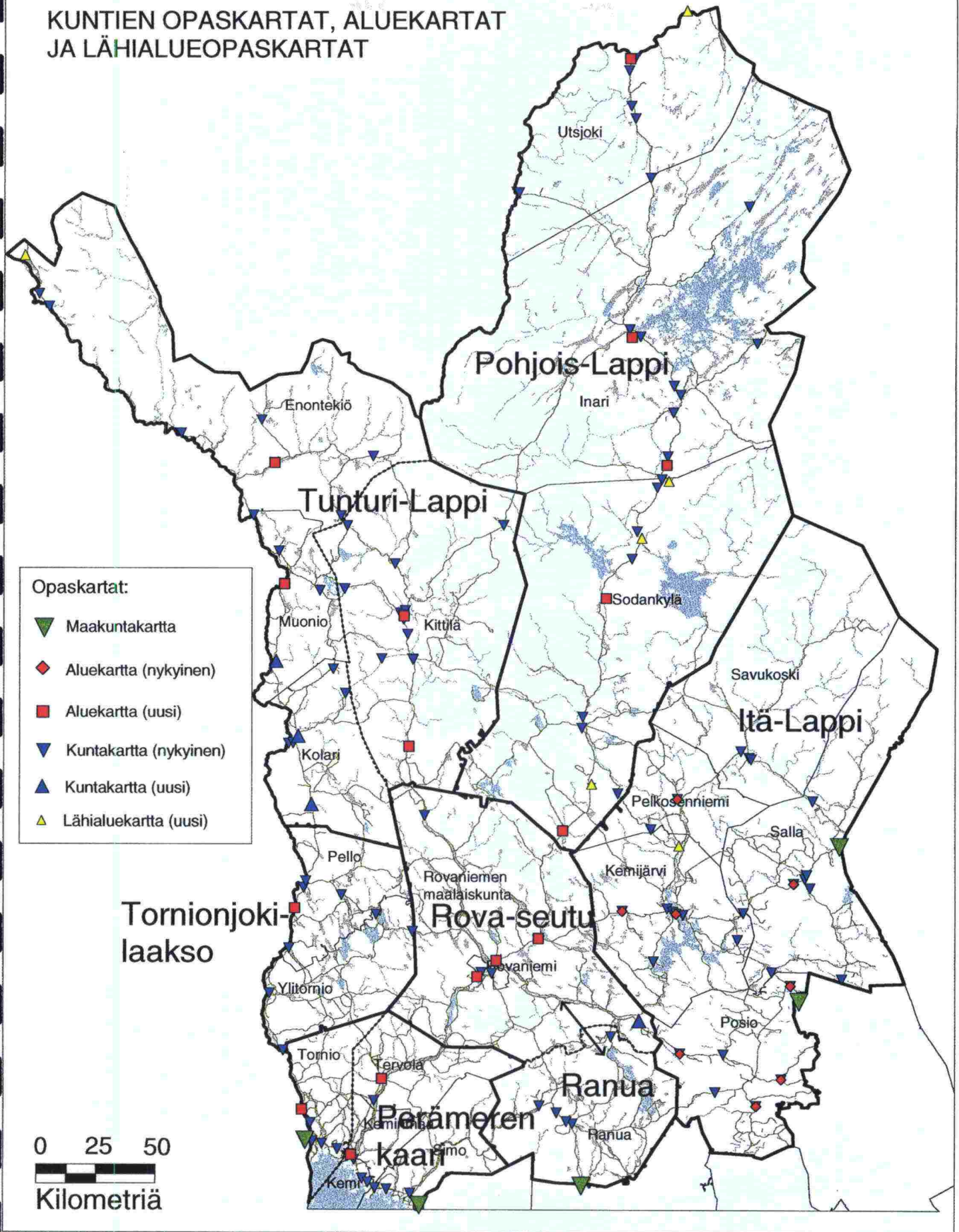
Lapin läänin matkailuvirtojen kannalta merkittävä informaation jakopiste sijoitetaan Kemin palvelualueetasoiselle levähdysalueelle. Myös Rovaniemen maalaiskunnan Napapiirin tuntumaan syntyy tulevaisuudessa yhä voimakkaampi matkailukeskittymä, jonka yhteydessä voidaan jakaa koko Lappia koskevaa informaatiota matkailijoille.

4.4 Kaupalliset palvelut levähdys- ja pysäköimisalueilla

On toivottavaa, että pysäköimis- ja levähdysalueille sijoittuu myyntipaikkoja, kioski- ym. toiminnoille varsinkin alueilla, joilla muita kaupallisia tienvarsipalveluita ei ole tarjolla. Lupia myönnettäessä on kuitenkin jatkossa kiinnitettävä erityistä huomiota myyntirakenteiden tasoon ja ympäristöön sopivuuteen sekä alueen yleiseen siistinä pysymiseen. Nämä seikat tulee ottaa mukaan alueen vuokrasopimukseen.

Toivottavaa olisi, että myyntitoimintaa saataisiin lähinnä joillekin suunnitelmassa esitetyille levähdysaluealuokkaan kuuluville alueille, mikäli halukkaita yrittäjiä löytyy. Lisäksi Porttipahdan alueen tason noston yhteydessä *laaditaan suunnitelma*, jossa järjestetään alueen myyntitoimintaa nykyistä paremmin. Vastaavien yksityiskohtaisten suunnitelmien tarve on ilmeinen myös muutamilla muilla alueilla.

KUNTIEN OPASKARTAT, ALUEKARTAT JA LÄHIALUEOPASKARTAT

5. TOTEUTTAMISOHJELMA

5.1 Välittömät toimenpiteet

Pienin kustannuksin tehtävät muutos- ja parannustyöt tulee tehdä mahdollisimman pian. Tällaisia parannustöitä ovat viitoituksen muutos- ja täydennystyöt, kalusteiden pienimuotoinen uusiminen, siivoustyöt, opaskarttojen pystytys (kunnat) ja maisemia peittävien vesakoiden raivaustyöt.

Levähdys- ja pysäköimisalueiden viitoitus suoritetaan seuraavasti. Kohdeluettelon taulukoissa A, B, C ja D olevat kohteet ja taulukoissa E ja F alleviivattuina olevat kohteet viitoitetaan levähdysalueiksi. Muut alueet viitoitetaan pysäköimisalueiksi tarvittavin lisämerkein varustettuna.

Liikenneturvallisuusongelmien vuoksi voidaan vähän varustetuista pysäköimisalueista lakkauttaa Hirvas, Jaukkuri ja Muonion (kt 79/44/2830) kohde. Muiden alueiden liikenneturvallisuustilanne ja parantamismahdollisuudet selvitetään erikseen.

Taulukko 5.1. Liikenneturvallisuuteen liittyviä ongelmia.

Alueen nimi	Toimenpide
Hirvas vt 4	Lakkautus
Vuennonkoski vt 21	Suunnitelma
Jaukkuri vt 21	Lakkautus
Pakajoki vt 21	Suunnitelma
Kuttanen vt 21	Suunnitelma
Muonion kohde kt 79	Lakkautus
Auttijoki kt 81	Suunnitelma
Palovaara kt 78	Suunnitelma

5.2 Toimenpideohjelma vuosille 1998 - 2010

Levähdys- ja pysäköimisalueiden rakentamiskustannukset ja tason nostosta aiheutuvat kustannukset vaihtelevat voimakkaasti alueiden ominaisuuksien ja varustetason mukaan. Taulukossa 5.2a. on esitetty ohjeellisia keskiyksikköhintoja eri varustetoimittajien antamien hintojen pohjalta. Taulukkoon on lisätty myös esimerkkilaskelmat vilkkaalle, keskitason ja syrjäiselle levähdys- tai pysäköimisalueelle tulevien varusteiden hinnoista.

Taulukko 5.2a. Ohjeellisia yksikköhintoja (sis. alv) ja esimerkkivarustuksen hinta vilkkaalle, keskitason ja syrjäiselle alueelle. Hinnat eivät sisällä pystyttämisestä aiheutuvia työ kustannuksia eikä perustamiskustannuksia.

Kalustus	Yksikkö- hintä mk	Vilkas alue	Keski- taso	Syrj. alue
Laavu / myyntilaavu	8500		1	1
Kota / myyntikota	8500	1		
Kuivakäymälä	18000	1	1	1
Grillikatos / katos	8500	2		
Grilli	2000	2		
Pöytäpenkki-yhdistelmä	4000	3	2	2
Aitarakenne	2000	1		
Opaskarttateline + info	8800	1	1	
Jäteastia (iso)	8700	1	1	1
(pieni)	2600	3	2	1
Leikki- väline (jousieläin)	3000	3		
(tunneli)	2000	1		
(keinu)	2500	1	1	
(karuselli)	3000	1		
Voimistelu- väline (tanko)	2000		1	
(nojapuu)	1000		1	
(kiipeilyteline)	7000	1		
Laatoitus	100 mk/m ²	40 m ²	20 m ²	
Valaistus	5000	1		
Kierrätyskatos	8000	1		
Yhteensä mk		127300	64700	45800

Taulukossa 5.2b. on esitetty ohjeellisesti eri tyyppisten alueiden rakentamisesta tai tason nostosta aiheutuvia kokonaiskustannuksia edellä kuvatun taulukon ja saatujen perustamiskustannustietojen pohjalta. Toteuttamishojelman kohdeluettelossa on käytetty kyseisiä kustannuksia sovellettuna tapauskohtaisesti.

Taulukko 5.2b. Levähdysalueiden ohjeelliset rakentamiskustannukset ja tason nostosta aiheutuvat kustannukset.

Alueen tyyppi	Kustannukset mk
Palvelualue	Yli 1 000 000
Levähdysalue uusi (WC lämmin)	450 000 - 600 000
Levähdysalueen tason nosto (WC lämmin)	200 000 - 350 000
Pysäköimisalue uusi (kuivakäymälä)	250 000 - 450 000
Pysäköimisalueen tason nosto (kuivakäymälä)	- 250 000

Suunnitelman kokonaiskustannukset ovat vuosille 1998-2003 3,7 milj. mk ja vuosille 2004 - 2010 myös 3,85 milj. mk. Näiden kustannusten lisäksi liitetaulukossa 1 on esitetty muiden kuivakäymälillä varustettujen alueiden tason ylläpitämisestä aiheutuvia kalustokustannuksia, jotka koostuvat lähinnä vanhanmallisten kuivakäymälöiden ja jäteastioiden sekä pöytäpenkkiryhmien uusimisesta. Näitä kustannuksia on kirjattu vuosille 1998 - 2003 yhteensä 150 000 mk ja vuosille 2004 - 2010 270 000 mk. Kustannuksiin on lisättävä perustus- ja rakenteiden pystytyskustannukset ym.

Toteuttamisohjelman kohteet ja ajoitus:Taulukko A. Uusi palvelualueen levähdysalue.

Nimi	Tie	Peruste	Toimenpide	Kustannus 1998-2003	Kustannus 2004-2010
nimetään	4	Uusi palvelualue Kemi-Tornio-tien rakentamisen yhteydessä Kemin alueelle	Korkealuokkainen alue, koko läänin palveleva info-piste		1 000 000

Taulukko B. Nykyiset uuden luokituksen mukaiset levähdysalueet.

Nimi	Tie	Peruste	Toimenpide	Kustannus 1998-2003	Kustannus 2004-2010
Laivakangas	21	Laivakankaan taso laskee uuden tien valmistuttua	Tason lasku		
Raudanjoki	4	Lämmin WC, kioskki ja matkamuistojen myynti	Alueen yleisilme, jäsentely ja varustus vaatii parantamista, alueopaskartta	150 000	
Kuolajoki	4	Uusi alue, lämmin WC ja hyvä varustus			
Korpikoski	21	Lämmin WC, Lapin parhaita alueita maisemiltaan ja varusteiltaan	Alueopaskartta, lohi-info		

Taulukko C. Uudet tai kehitettävät alueet, joille tulee virallisen levähdysalueen varustus.

Nimi	Tie	Peruste	Toimenpide	Kustannus 1998-2003	Kustannus 2004-2010
Saarijoki	82	Riippuen siitä vilkkaustuoko liikenne tiellä Kelloiselän avaamisen jälkeen. Uusi alue rakennetaan Kemijärven länsip. tien parantamisen yhteydessä (korvaa Hyypiön)	Uusi alue		550 000
Porttipahta	4	Porttipahden alueen kehittäminen ja tason nosto, tärkeä alue talvimatkailulle	Alueen yleisilme, jäsentely ja varustus vaatii parantamista. Alueelle uusi lämmin WC, suunnitelma, sähköpiste	300 000	
Pahtajoki	79	Luonto, talvimatkailu vikasta, välillä Rovaniemi-Kittilä vähän huolto-asemia	Lämmin WC, valaistus, varustuksen lisääminen (laavut), opaskartta, sähköpiste	100 000	250 000

Taulukko D. Erityisalueet (poikkeuksellisia luonto / paikallishistoriallisia arvoja), jotka luokitellana ja viitoitetaan L-alueiksi erityispiirteidensä perusteella.

Nimi	Tie	Peruste	Toimenpide	Kustannus 1998-2003	Kustannus 2004-2010
Ukontupa	4	Luonto, kulttuurihistoria	Raivaus, kuivakäymälä, pöytäpenkit, laavut, suunnitelma	70 000	
Livo	863	Luonto	Jäteastiat	20 000	
Marraskoski	79	Luonto	Grillikatokset		25 000
Särkijärvi	79	Luonto	Polkujen kiveys, raivaus, pöytäpenkit, (uusi kioskirakennus)	50 000	
Ketomella	975	Luonto	Siistiminen		
Muotkantaka	21	Luonto	Kalustus, suunnitelma	75 000	
Raanujärvi	83	Luonto	Kalustus (laavu, laituri)		50 000
Vikaköngäs	4	Luonto	Alueopaskartta		
Yläköngäs	970	Luonto, kalastus	Raivaus, kalustus, suunnitelma	100 000	
Pakajoki	21	Luonto, kalastus	Kunnan opaskartta		
Kukkolankoski	21	Luonto, kulttuuri, (polkusilta joen yli suunnitteilla)	Alueopaskartta, lohi- info		
Lapinkangas	5	Talvisota	Laajennus, kalustus, raivaus	75 000	
Paikanselkä	82	Talvisota			
Piispankivi	4	Jatkosota	Alueopaskartta		
Palovaara	78	Lapinsota			

Taulukko E. Yhteistoiminta-alueet, alleviivatut rinnastetaan ja viitoitetaan levähdysalueiksi. Kustannukset voidaan jakaa yhteistyötahon kanssa.

Nimi	Tie	Peruste	Toimenpide	Kustannus 1998-2003	Kustannus 2004-2010
<u>Kevon alue</u>	92	Kevon luonnonpuiston	Pöytäpenkit, katos,	150 000	
<u>Luomusjärvi</u>		opastus ja retkeilyreittien	pinnoitus, laavu/kota		
(Metsähallitus)		alkupiste			
Kevo/Kenestupa	4	Kevon luonnonpuiston			
		opastus ja retkeilyreittien			
		alkupiste			
Malla (Metla)	21	Mallan luonnonpuiston	Kalustus,	300 000	
		opastus ja retkeilyreittien	kuivakäymälä,		
		alkupiste, Norjan rajan	pinnoitus, opaskartta,		
		jälkeen ensimmäinen alue	suunnitelma		
Äkäsmylly	940	Äkäsjoen aarnialue ja	Viitoitus, pöytäpenkit	15 000	
		retk.polku			
<u>Oulanka</u>	940	Oulangan kansallispuisto	Kalustus, opaskartta		40 000
(Metsähallitus)		pohj.osan ja melontareitin			
		alku			
<u>Kirveslampi</u>	78	Virkistyskalastusalue			
(Metsähallitus)					
<u>Repojoki</u>	955	Sallivaaran vanha			
(Metsähallitus)		poroerotuspaikan polku ja			
		Lemmenjoen kansallispuisto			

Taulukko F. Uudet kylmällä WC:llä varustetut alueet. Alleviivatut rinnastettavissa erityisalueisiin, jotka viitoitetaan levähdysalueiksi.

Nimi	Tie	Peruste	Toimenpide	Kustannus 1998-2003	Kustannus 2004-2010
<u>Alaköngäs</u>	970	Kalastus, luonto	Uusi alue	450 000	
<u>Varsaoja</u>	970	Luonto	Tason nosto		150 000
<u>Rajajoosepintie</u>	91	Luonto	Uusi alue	350 000	
<u>Savukosken lenkki</u>	956	Luonto	Uusi alue		250 000
<u>Kt 82 yksi</u>	82	Kelloiselän vaikutus, esim. Petäjämaalle	Uusi alue		350 000
<u>Lappea</u>	940	Kalastus	Tason nosto	200 000	
<u>Vuostimo</u>	5	Pyhä-Luosto opastus, uitto	Uusi alue	350 000	
<u>Torvinen</u>	4	Pyhä-Luosto opastus, savotta	Tason nosto/uusi alue		350 000
<u>Simojoki</u>	924	Uusi tie, kalastus			350 000
<u>Luukkaankangas</u>	21	Moottoritien yhteydessä	Uusi alue (2 kpl)	450 000 x 2	
<u>Kelukoski</u>	4	Voimalaitoksen yhteyteen	Uusi alue		450 000

Taulukko G. Info-alueet.

Nimi	Tie	Peruste	Toimenpide
<u>Läänin raja</u>	4	huono yleisilme Lapin rajalla	Kehitetään info- alueena
<u>Simo</u>			
<u>Asmunti</u>	78		Kehitetään info- alueena
<u>Kelloiselkä</u>		Tullin yhteyteen tarvitaan info-piste	Kehitetään info- alueena
<u>Tornio- Haaparanta</u>	21	Suunnitelmia tekeillä	Kehitetään info- alueena
<u>Maaninkavaara</u>	5		Kehitetään info- alueena

Taulukko H. Poistettavat tai varusteiltaan karsittavat alueet.

Nimi	Tie	Peruste
Muddusjärvi	4	epämääräinen alue, ei maisema- arvoja, vieressä korkeatasoinen alue
Hyljelahti 1	4	epämääräinen alue, ei maisema- arvoja, vieressä korkeatasoinen alue
Ylisenoja	4	epämääräinen alue, ei maisema- arvoja, vieressä korkeatasoinen alue
Paikanmella	4	epämääräinen alue, ei maisema- arvoja, levikemalli > tilalle Kelukoski
Petäjämäa	4	epämääräinen alue, ei maisema- arvoja, levikemalli
Nimeämätön (Raudanojan lähellä)	4	epämääräinen alue, ei maisema- arvoja, uusi alue Torviseen
Outijoen silta	5	epämääräinen alue, ei maisema- arvoja, levikemalli
Tonkopuro	5	epämääräinen alue, ei maisema- arvoja
Pöntsö	79	epämääräinen alue, ei maisema- arvoja, levikemalli
Ensim al. Hetasta länteen	93	Parempi alue vieressä
Järämä	21	Ei tarvita, aluella museo/kahvio
Ahvenjärvi	863	Alueella useita hyvätasoisia kohteita
Vaiskojoki	4	Torvisen alue korvaa Vaiskojoen

5.1 Ehdotus huoltoasemien ja levähdysalueiden ennakkoviitoituksesta vt 4:llä välillä Rovaniemi - Ivalo

Suunnitelmassa on esitetty ehdotus huoltoasemien ja levähdysalueiden viitoitusjärjestelmästä valtatiellä 4 välillä Rovaniemi (Napapiiri) – Ivalo. Suunnitelman tavoitteena on tuoda esiin pitkillä etäisyydellä tapahtuvan ennakkoviitoituksen mahdollisuuksia yhteysväleillä, joilla tienvarsipalveluita on harvassa. Suunnitelmassa on käytetty seuraavia kriteereitä viitoitettavia kohteita valittaessa.

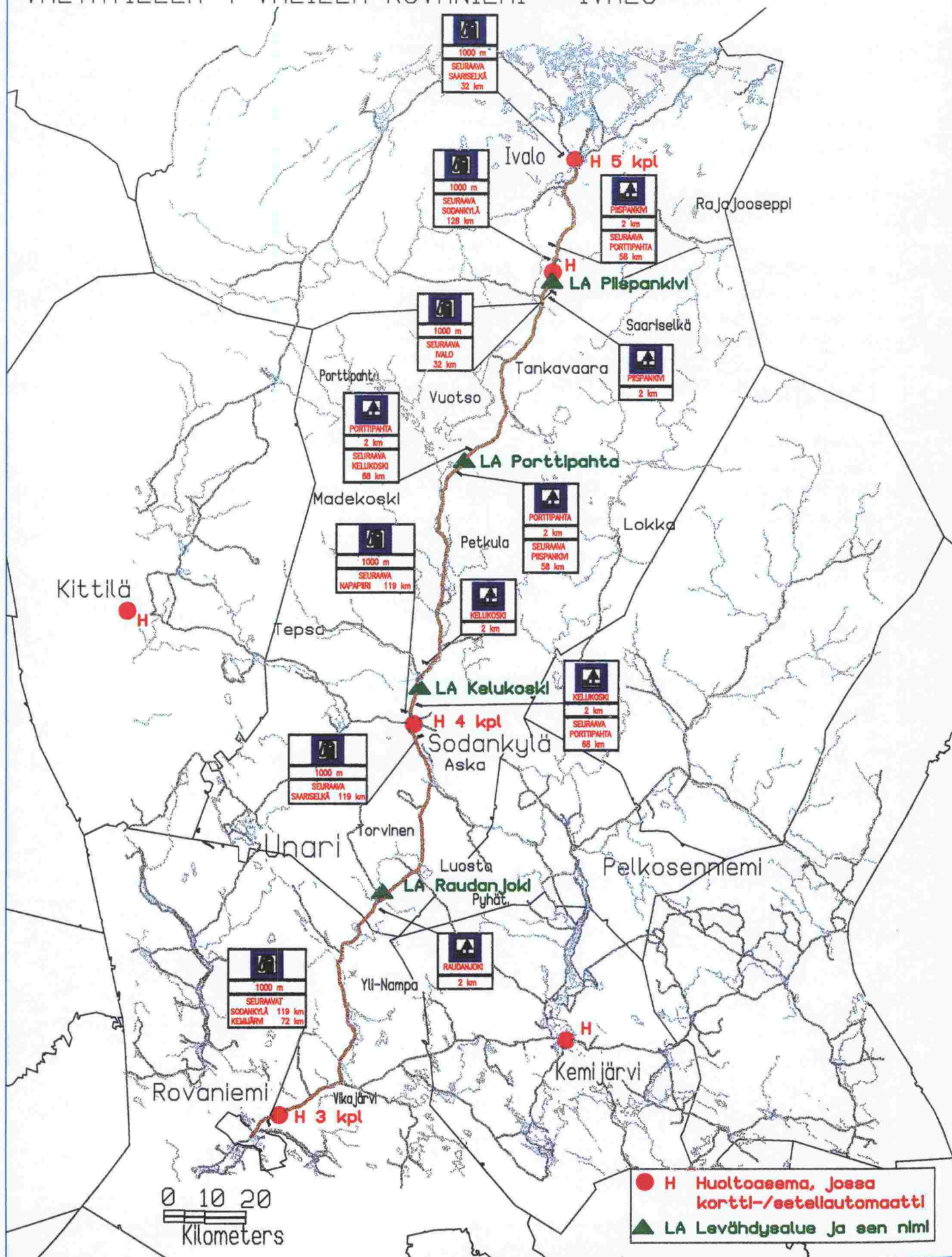
Huoltoasemat:

Viitoitettaviksi huoltoasemiksi on valittu asemat, joista saa polttoainetta ympäri vuorokauden eli asemalla on oltava kortti- ja seteliautomaatti. Opasteissa on ilmoitettu lähikohteiden lisäksi seuraava asema päätien suunnassa. Napapiirillä, Sodankylässä ja Ivalossa on useiden öljy-yhtiöiden huoltoasemia, jotka on ilmoitettu yhdellä opasteella. Öljy-yhtiökohtaisia opasteita tai logoja ei ole esitetty.

Levähdysalueet:

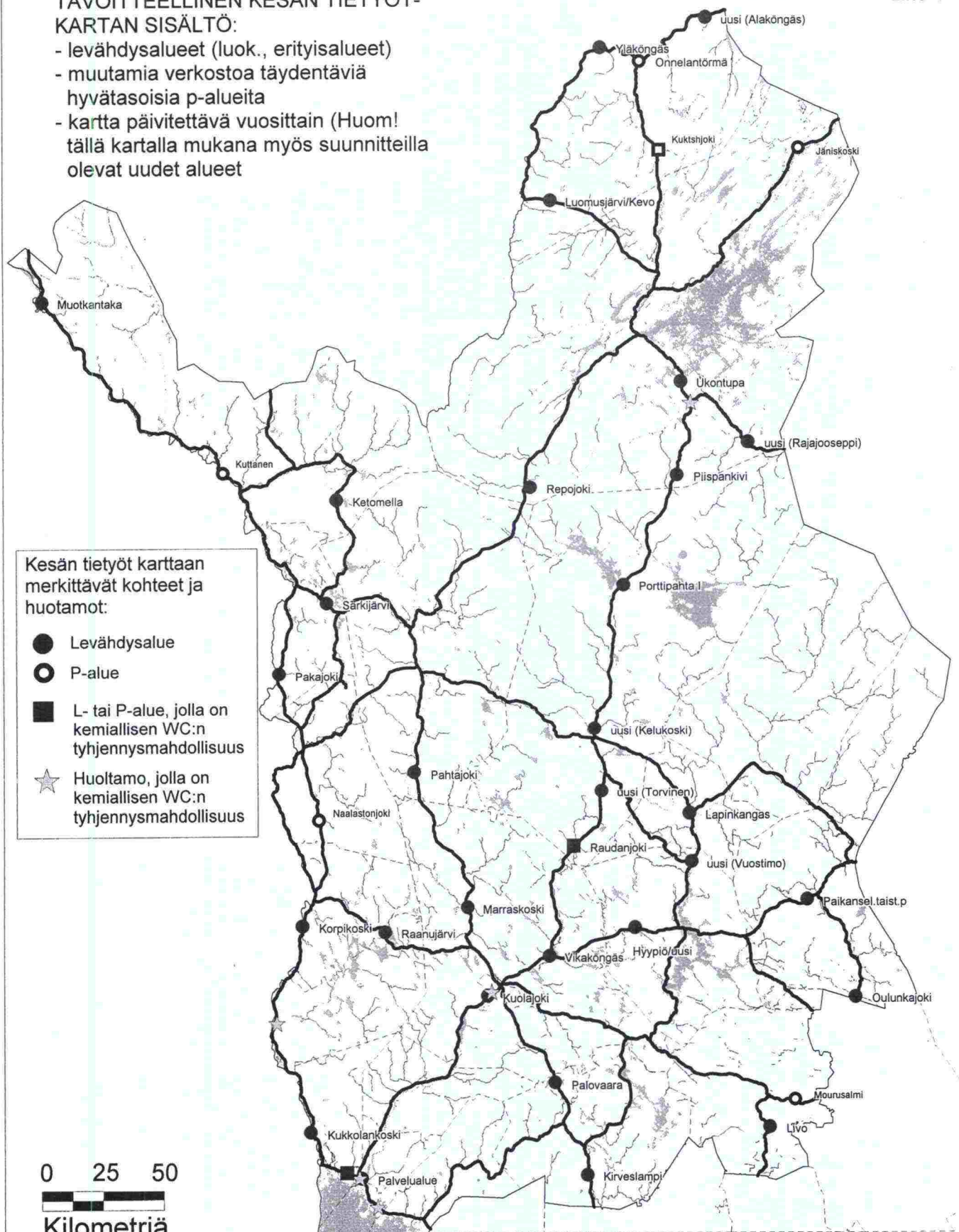
Tieosuudella tulee olemaan neljä levähdysalueeksi luokiteltavaa ja ennakkoviitoitettavaa aluetta (kolme nykyistä aluetta, joiden tasoa tullaan nostamaan ja yksi uusi alue). Viitoituksessa lähikohteen lisäksi opastaulussa on esitetty seuraava levähdysalue. Seuraavaa aluetta ei ole kuitenkaan esitetty, mikäli se on merkittävän taajaman takana.

EHDOTUS HUOLTOASEMIEN JA LEVÄHDYSALUEIDEN VIITOITUKSESTA VALTATIELLÄ 4 VÄLILLÄ ROVANIEMI - IVALO

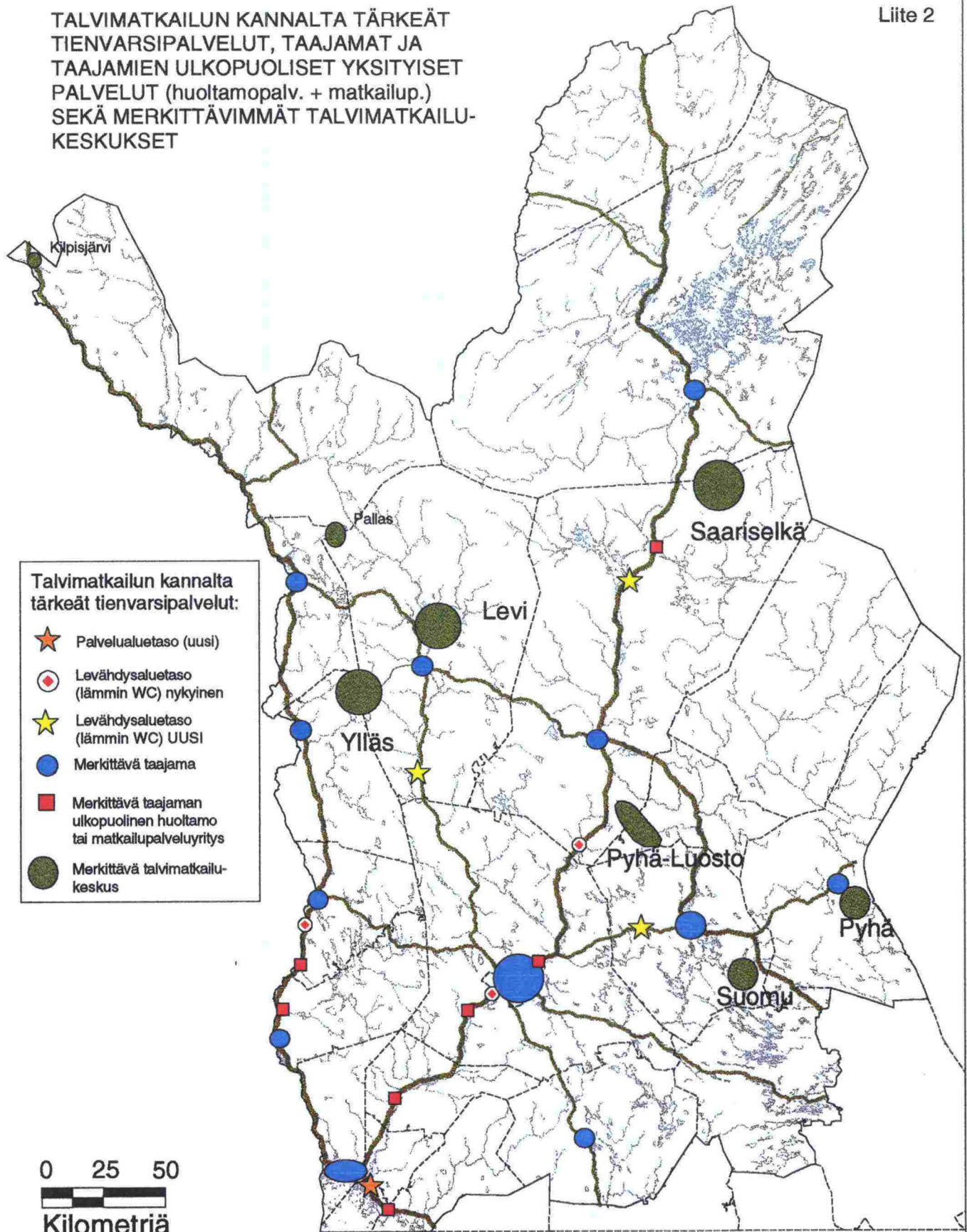
TAVOITTEELLINEN KESÄN TIETYÖT-KARTAN SISÄLTÖ:

- levähdysalueet (luok., erityisalueet)
- muutamia verkostoa täydentäviä hyvätasoisia p-alueita
- kartta päivitettävä vuosittain (Huom! tällä kartalla mukana myös suunnitteilla olevat uudet alueet)

TALVIMATKAILUN KANNALTA TÄRKEÄT
TIENVARSPALVELUT, TAAJAMAT JA
TAAJAMIEN ULKOPUOLISET YKSITYISET
PALVELUT (huoltamopalv. + matkailup.)
SEKÄ MERKITTÄVIMMÄT TALVIMATKAILU-
KESKUKSET

Liite 2

Kunnostus- ja ylläpitokustannukset varusteiden hankintahintoina niillä alueilla, jotka jäävät nykytasolle pysäköimisalueiksi (kuivakäymälällä varustetut).

LIITE3

Nimi	Tieosoite			Kunta	Tiemestari- piiri	Nykyinen perusvarustus								Uusittavat kalusteet ja toimenpiteet	Kustannus 1998-2003	Kust. v. 2004-2010
	Tie	Osa	Etäi- syys			Kuiva- käym.	Jäte- astia	Pöytä- penk.	Grilli/ tulis.	Voim.t eline	Kioski	kart- ta	Malli			
Rajastenoja	4	421	3730		Kemi	x	x	x				x	3		3	
Varejoki	4	437	4415	Tervola	Kemi	x	x	x	x	x			3	Pöytäpenkki (2)	8000	
Koivu	4	441	3370	Tervola	Kemi	x	x	x					2			
Korvala	4	511	4900	Rovaniemi	Rovaniemen t	x	x	x	x	x			2			
Yläpostonjoki	4	532	322	S.kylä	S.kylä	x	x	x			x		2			
Myllyoja 2	4	536	100	S.kylä	S.kylä	x	x						2			
Rolvainen	4	539	48	Sodankylä	Ivalon tmp	x	x	x				x	2			
Kakslauttanen 3	4	546	6170	Sodankylä	Ivalon tmp	x	x						3			
Hirvasjärvi 2	4	550	3981	Inari	Ivalon tmp	x	x	x	x		x		2			
Ukonjärvi IV	4	555	9676	Inari	Ivalon tmp	x	x	x					2	Lisää pöytäpenkkejä, grillikatos	27000	
Myössäjärv	4	557	5260	Inari	Ivalon tmp	x	x	x					2	Kuivakäymälä	18000	
Martinjärvi 2	4	558	670	Inari	Ivalon tmp	x		x					3	Kuivakäymälä		18000
Vastusjärvi	4	565	1191	Inari	Ivalon tmp	x	x	x	x		x		2			
Säytsjärvi	4	571	4098	Inari	Utsjoki	x	x	x					2			
Kuktsjhjoki	4	576	0	Utsjoki	Utsjoki	x	x	x		x			2	Pöytäpenkki, jäteastia		6600
Puksala	4	579	668	Utsjoki	Utsjoki	x	x	x				x	2			
Maaninkav.etel.	5	370	4480	Posio	K.järvi	x	x	x		x		x	2	Jäteastia (2)		5200
Karhujärvi	5	372	1195	Salla	K.järvi	x	x	x	x	x		x	2	Jäteastia (2)		5200
Alakäsmäjärv	5	377	5560	K.järvi	K.järvi	x	x	x			x		2	Jäteastia (2)		5200
Kiemunkivaara	5	409	1460	P.niemi	S.kylä	x	x	x					2	Pöytäpenkki (2), jäteastia		13200
Vuennonkoski	21	113	1830	Ylitornio	Pello	x	x	x				x	2	Pöytäpenkki, jäteastia (2)		15300
Naalastonjoki	21	136	3860	Kolari	Pello	x	x	x	x	x			3			
Mannajärvi	21	146	3280	Kolari	Pello	x	x	x		x			3			
Pakajoki	21	149	5000	Muonio	Muonio	x	x	x	x				1	Kuntainfo		
Kangosjärvi	21	155	0	Muonio	Muonio	x	x	x					3	Pöytäpenkki (2)		8000
Pahtonen	21	156	3630	Muonio	Muonio	x	x	x		x	x	x	2	Pöytäpenkki (3), Alueinfo	12000	
Sonkamuoika	21	207	465	Enontekiö	Muonio	x	x					x	3	Jäteastia (3), raivaus	7800	
Kuttanen	21	211	4800	Enontekiö	Muonio	x	x	x			x		3			
Lätäseno	21	218	1150	Enontekiö	Muonio	x	x						1	P-alueen laajennus, raivaus, jäteas., pöytäp	19300	
Kiehuvuopio	21	221	5370	Enontekiö	Muonio	x	x						1			
Lammaskoski	21	229	1600	Enontekiö	Muonio	x	x	x					1	Raivaus		
Asmuntti	78	210	50	Ranua	Posio	x	x	x	x			x	2	Läni-info		
Konttioja	78	222	2475	Rovaniemi	Rovaniemen t	x	x	x	x	x			2			
Molkoköngäs	79	15	5970	Rovaniemi	Rovaniemen t	x	x						2	Raivaus, jäteastia (2)	5200	
Venejoki	79	27	5140	Kittilä	Kittilä	x	x	x		x			3	Siistitään		
Sätkänä	79	32	6760	Kittilä	Kittilä	x	x	x				x	2			

Särkijärvi	79	43	850	Muonio	Muonio	x	x	x	x		x	x	1	Polkujen rakennus, raivaus, pöytäpenkki	23000	
	81	3	5145	Rovanieme	Rovaniemen t	x	x	x	x				3	Pöytäpenkki (2)		8000
Auttijoki	81	16	896	Rovanieme	Rovaniemen t	x	x	x	x	x			3	Jäteastia (3), pinnoitus, kuntainfo(tai Autinpirtti)		28800
Posionlampi	81	20	6540	Posio	Posio	x	x						1	Jäteastia		8700
Taipaleenoja	81	23	2720	Posio	Posio	x	x	x					1	Jäteastia		8700
Mourusalmi	81	27	580	Posio	Posio	x	x	x	x	x		x	3	Jäteastia (3)		13900
Hyypiö	82	7	75	K.järvi	K.järvi	x	x	x	x	x		x	2			
Karhujärvi	92	3	2419	Inari	Utsjoki	3	x	x					3	Kuivakäymälä, pöytäpenkki, jäteastia		24600
Muotkajärvi	93	2	6950	Enontekiö	Muonio	x	x	x					2	Alueinfo		
Leppäjärvi	93	9	1660	Enontekiö	Muonio	x	x	x				x		Pöytäpenkki		4000
Hietajärvi	863	12	535	Posio	Posio	x	x	x	x				2	Pöytäpenkki, jäteastia	12700	
Raistakka	863	15	700	Posio	Posio	x	x	x	x				3	Pöytäpenkki, jäteastia		6600
Lainio	939	8	100	Kittilä	Kittilä	x	x	x					3			
Herva	941	5	2975	Posio	Posio	x	x	x					2			
Lapiosalmi	941	14	4128	Posio	Posio	x	x		x			x	2			
Piittisjärvi	942	10	1818	Ranua	Posio	x	x						1			
Kallunkijäärv	950	12	1000	Salla	K.järvi	x	x	x					2			
Kaunisharju	950	13	4540	Salla	K.järvi	x	x	x	x	x			2			
Tepasto	956	6	580	Kittilä	Kittilä	x	x	x	x			x	3			
Käkkäläjoki	956	19	60	Muonio	Muonio	3	x	x					3	Kuivakäymälä, pöytäpenkki		22000
Huttu-ukko	962	6	4950	P.niemi	S.kylä	x	x	x	x	x			2	Pöytäpenkki (2)	8000	
Savukoski 2	965	8	1820	S.koski	S.kylä	x	x	x					2			
Hietajoki	971	6	45	Inari	Utsjoen tmp	x	x	x					2	Kuivakäymälä, pöytäpenkki (2)		26000
Aarniharju	971	12	40	Inari	Utsjoen tmp	x	x	x	x	x			3	Kuivakäymälä, pöytäpenkki (2), jäteastia (2)		31200
Jäniskoski	971	15	4435	Inari	Utsjoen tmp	x	x	x					2	Pöytäpenkki		4000
Jäävaara	971	18	658	Inari	Utsjoen tmp	x	x	x					2	Pöytäpenkki		4000
Raiskio	9243	1	260	Ranua	Posio	x	x	3					2	Jäteastia		2600
Norvajärvi muisto	9523	2	5200	Rovanieme	Rovaniemen t	x	x						1			
	9552	7	3333	Kittilä	Kittilä	x	x						3			
Palovaara	19758	1	100	Ranua	Posio	x	x	x	x				3			
Auralampi	19761	1	855	Ranua	Posio	x	x		x				3	Jäteastia		2600
Rauhala	79	41	1100	Kittilä	Kittilä	x	x	x					2	Pöytäpenkki (2)	8000	
Palojärvi	0	0	0			x	x	x	x			x	3			
Peurasuvanto	4	534	140	S.kylä	S.kylä		x						2			
Lautalahti	0	0	0			x	x	x				x	3			
														Yhteensä	149003	272400

Yhteenveto kuntiin suunnatun kyselyn tuloksista.

LIITE 4.

Kunta	Toiveita ja ideoita	Opaskartat	Levähdysalueiden oheispalvelut	Matkailupalve- luyritykset	Muita kommentteja
Enontekiö	- L-alueet viihtyisiksi (pöytä, WC ..) - yöpyminen tulee kieltää L-alueilla	8 kpl	3 alueella	41 kpl	kunta uusii opasteita ja opaskarttoja v. 1998
Inari	- ohjelmapalvelut ja välinevuokraus kyltteihin - Saariselän matk.keskus näkyvämmiin esille	9 kpl,	2 alueella	47 kpl	-
Kemi	- Kemi-Tornio moottoritien yhteyteen hyvät L-alueet etelä- ja pohjoispuolelle (suunnitteilla) - hyvät opaskartat, jotka voisi valaista	3 kpl	-	9 kpl	-
Kemijärvi	- sotamuistomerkkien kunnostus suunnitteilla	6 kpl	1 alueella	16 kpl	
Keminmaa	- kalatien hyödyntäminen (ravintola/info)	9 kpl (osoitekarttoja)	1 alueella	6 kpl	- nykyinen info jää uuden tien alle - miten käy Savotan Sannille, Tupasvillalle
Kittilä	-	12 kpl	1 alueella	37 kpl	
Kolari	-	muutamia	-	49 kpl	-
Muonio	- opastuskeskus suunnitteilla - Retkeilyreittien ja -polkujen tienvarsimerkintöjä lisää - kansallispuistojen, luontopolkujen ja muiden kohteiden selkeämpi esittely	3 kpl	4 alueella	20 kpl	
Pello	-	4 kpl	1 alueella (kesä)	23 kpl	
Pelkosenniemi	- suunnitteilla uusien opasteiden ja info-taulujen sijoittaminen	2 kpl		14 kpl	

Posio	-	6 kpl	2 alueella (kesä)	15 kpl	-
Ranua	- laatikkomallin opaskarttateline koettu hyväksi - opastaulut isommiksi	6 kpl	1 alueella (kalastus)	14 kpl	Suunnitteilla opaskarttoja
Rovaniemi	-	2 kpl	-	22 kpl	-
Rovaniemen maalaiskunta	-	4 kpl	-	23 kpl	-
Salla	- venäjän- ja englanninkieliset opasteet L-alueille	8 kpl	-	30 kpl	Barentsin tieyhdistys
Savukoski	- suunnitteilla kohdeopastusta	3 kpl	-	11 kpl	-
Simo	-	3 kpl	-	3 kpl	-
Sodankylä	- uusien info-tilojen paikkoja (2 kpl) - Luoston parempi ja Ametisti- kaivoksen opastus - Luoston info-kartta siirrettävä - Ilmankiaavan lintutorni suuremmaksi WC + info - lisää p-alueita hienoille paikoille - talvivalaistus opaskartoille - lukolliset esitelaatit	8 kpl	6 kpl	37 kpl	Jäämeren tien kehittäminen
Tervola	- Kokonrämien L-alue suunnitteilla - opastusta lisättävä: (keskusta, veneenlaskupaikat, uimapaikat ym.) - infokartta etelärajalle	2 kpl	-	4 kpl	-
Tornio	- opastus uudelle tielle (Kemiin ja Laivakankaalle) - yöpyminen kiellettävä L-alueilla	4 kpl	2 kpl	10 kpl	
Ylitornio	- osoiteviittoja lisää	2 kpl	-	13 kpl	
Utsjoki	- rantautumispaikkoja	5 kpl	1 kpl	34 kpl	
YHTEENSÄ		1 - 9 kpl/kunta	noin 25 kpl	478 kpl	

LIITE 5

KEHITTÄMISIDEOITA KOLMELLE LAPIN TIEPIIRIN LEVÄHDYSALUEELLE

Tienvarsipalveluiden kehittämissuunnitelman työryhmä on valinnut kolme aluetta, joita voitaisiin kehittää. Alueet ovat:

1. Levähdysalue lähellä läänin rajaa Simossa
2. Levähdysalue, Kittilä Pahtajoki
3. Mallan luonnonpuiston alue Kilpisjärvellä

1. Levähdysalue läänin rajalla Simossa

Nykytilanne:

- * Alue sijaitsee valtatie 4 varrella lähellä läänin rajaa Simon kunnan alueella tien oikealla puolella pohjoiseen mentäessä. Valtatien liikennemäärä KVL on noin 4800 ajon/vrk, kesällä 5700 ajon/vrk eli kesäajan liikennemäärät ovat noin 20 % suuremmat
- * Lähes vastakkaisella puolella tietä sijaitsee huoltoasema
- * Alueella on kahdeksan henkilöautopaikkaa ja paikka 2-3 rekalle
- * Varustuksena pöytä-penkkiihdistelmä, jätteastia ja kunnan opaskartta
- * Alueen ympäristö on karu. Kukes-projektin puitteissa Kemi, Tornio, Keminmaa ja Simo ovat tarkastelleet uusien opaskarttojen tarvetta Perämeren kaaren alueella. Alueelle toivotaan seudullisia infopisteitä, joista löytyy tietoa alueesta, kunnista ym.. Simon kunnan mielestä aluetta tulisi kunnostaa ja karttoja uusia. Alueen käyttö on keskinkertaista.

Suunnitelmaehdotuksia:

Ensimmäiseksi kannattaisi ratkaista, minkätasoiseksi aluetta kehitetään. Koska tien vastakkaisella puolella on huoltoasema palveluineen, alueelle ei kannata hankkia kioskipalveluja. Nykyistä aluetta voidaan halutessa kehittää kuitenkin hyvätasoiseksi levähdysalueeksi. Toinen vaihtoehto on jättää alue pysäköimisalueeksi ja kehittäminen tapahtuisi huoltoaseman yhteydessä.

Vaihtoehto I: Säilytetään alue nykyisellä paikalla

- * Tien ja alueen väliin näköestettä kasvillisuudella ja melusuojaa aidalla tai maastonmuotoilulla
- * Pöytä-penkkiihdistelmä, jossa on katos. Lisäksi tulentekomahdollisuus.
- * Alueelle tulisi saada hyvätasoinen WC , jos huoltoaseman yhteydessä ei ole sellaista, joka olisi auki ympäri vuorokauden. (Tarkasteltava yhdessä Oulun tiepiirin kanssa)
- * Alueellinen opaskartta, jossa on tietoja kohteista koko Lapin läänin alueella. Lisäksi lähikohteista tarkempia karttoja sekä Simon kunnan opaskartta. Alueen voisi valaista.
- * Alueella voidaan sallia kausiluontoisia myyntipalveluja (mansikanmyynti, savukalan myynti, matkamuistojen myynti tms.)
- * Raskas liikenne käyttää todennäköisesti huoltoasemaa pysähdyspaikkana, joten levähdysalue voidaan suunnitella henkilöautoja- ja asuntovaunuja silmälläpitäen.

Vaihtoehto II: Siirretään alue huoltoaseman yhteyteen, nykyinen jää pelkäksi pysäköimisalueeksi (varustuksena vain roskasäiliöt). Tällöin täytyisi ensin selvittää huoltoasemayrittäjän kanssa kehittämismahdollisuudet.

- * Huoltoaseman yhteyteen kehitetään infopiste, jossa on alueellinen kartta koko Lapin alueesta ja lisäksi lähialueesta tarkempi kartta. Lisäpalveluina sääpalvelua, matkailuiesitteitä yms.
- * Huoltoaseman yhteyteen, mutta hieman erilleen, järjestetään alue, jossa on pöytiä ja penkkejä sekä katos, jossa on tulentekomahdollisuus
- * Lasten leikkipaikka, kuntoilutelineitä yms.

2. Pahtajoen levähdysalue, Kittilä

Nykytilanne

- * Alue sijaitsee kantatien 79 varrella Kittilän kunnan alueella. Liikennemäärä on noin 850 ajon/vrk, kesällä 1250 ajon/vrk (kesäliikenne +47 %, joten tiellä on matkailuliikennettä)
- * Alue on kaksiosainen, henkilöautoille on järjestetty erillinen osa alueesta.
- * Pahtajoki virtaa alueen vierestä, joen rantaan on portaat
- * Alueella on varustuksena pöytäpenkkiyhdistelmiä, jäteastia ja WC (kylmä)
- * Pahtajoen alue on luontonsa puolesta hienoa. Pahtajoki virtaa koskena alueen sivuitse, on hieno ja sijaitsee syvässä kalliokurussa. Muutaman sadan metrin päässä on Metsähallituksen luonnonhoitometsä, mutta sen ja L-alueen välissä on muutamia yksityispaikkoja. Luonto/maisemapolun toteuttaminen vaatisi neuvotteluja maanomistajien kanssa. Alueelle on toivottu tulisijoja, koska alue on palonarkaa ja toisaalta siellä on runsaasti epävirallisia nuotiopohjia.
- * Pahtajoen alueella on ollut saha ja mylly, joiden perustat ovat vieläkin nähtävissä maastossa
- * Alue on käytöltään suosittua. Alue voi kuitenkin jäädä huomaamatta, päätieltä ei näe hienoja maisemia.

Suunnitelmaehdotuksia:

Aluetta kannattaa kehittää hyvätasoiseksi, koska Pahtajoki sinällään on nähtävyys koskineen. Lisäksi alueen lähellä kävelyetäisyydellä sijaitsee luonnonhoitometsä ja alueella on historiallisia arvoja. Ensimmäiseksi täytyy selvittää, onko mahdollista saada luontopolkua, joka johtaisi luonnonhoitometsään. Toiseksi näkyvyyttä tieltä joelle pitää pyrkiä parantamaan. Ennako-opastuksen tulee olla riittävän ajoissa.

- * Nuotiopaikka rantaan ja toinen P-alueen yhteyteen (katos, keittomahdollisuudet)
- * Henkilöautoille riittävästi pysäköintipaikkoja (auton voi jättää alueelle, jos käy kävelemässä jokivarressa tai luonnonhoitometsässä ja haluaa viipyä siellä pitempäänkin)
- * Uusi hyvätasoinen WC
- * Lapsille kiipeilytelineitä, leikkipaikka
- * Luontopolku luonnonhoitometsään
- * Alueellinen opastuskartta. Kartta Ounasjoesta ja tarkempaa tietoa alueesta ja sen historiasta

- * Opaskartta Kittilästä (onko lähempänä Kittilää muuta sopivaa paikkaa opaskartalle)
- * Alueella voisi olla kausiluontoista myyntitoimintaa (asuntovaunusta kahvin ja jäätelön myyntiä, savukalan myyntiä tms.). Palvelujen tarjonnassa täytyy ottaa huomioon tien varressa lähellä olevat palveluyritykset, kahvilat tms.

3. Mallan luonnonpuiston alue, Kilpisjärvi

Nykytilanne

- * Alue sijaitsee valtatie 21 varrella. Liikennemäärä on Kilpisjärven kohdalla noin 400 ajon/vrk, kesällä 600 ajon/vrk (+50 %)
- * Aluetta ei ole vielä toteutettu, suunnitelma on olemassa vuodelta 1988.
- * Kilpisjärvi sijaitsee lähellä aluetta
- * Alueelle on suunniteltu autopaikkoja henkilöautoille
- * Varustuksena jäteastia, Mallan luonnonpuistosta opaskartta/infoa
- * Alue on vanha soraomonttu. Nykyisin alueen käyttäjät ovat lähinnä luonnonpuistoon menijöitä, jotka jättävät auton alueelle tai kävelevät parin kilometrin päästä retkeilykeskuksesta sinne. Alueena Malla on luonnon puolesta tosi hienoa, koska alueen kasvillisuus ja maisemat ovat poikkeuksellisia Suomen oloissa. Mallan luonnonpuisto on Metsäntutkimuslaitoksen hallinnassa ja liikkuminen on sallittu vain merkityillä reiteillä (alueella on yksi pieni autiotupa).

Suunnitelmaehdotuksia:

Alue säilytetään mahdollisimman luonnonmukaisena. Ei asfalttipäällystettä vaan jokin kiveys, joka sopii maisemaan. Alueen varustelussa kannattaa kiinnittää materiaaleihin huomiota. Alue suunnitellaan Tielaitoksen ja Metsäntutkimuslaitoksen yhteistyönä.

- * Nuotiopaikka
- * Muutamia erillisiä pisteitä, joissa pöytä-penkkiyhdistelmiä ja keittomahdollisuus
- * Hyvätasoinen WC
- * Yksi erillinen kulma autoille pysäköintitarkoitukseen
- * Matkailuvaunuille paikkoja yhteen kulmaan
- * Kilpisjärven opaskartta, lähialueen opaskartta sekä luonnonpuistosta kartta. Opastuskarttoja myös englannin- ja ruotsinkielisinä. Lisäksi saksan- ja venäjänkielistä materiaalia. Tarkemmat kartta- ja opastuspalvelut voidaan keskittää kuitenkin Kilpisjärven retkeilykeskuksen yhteyteen.